

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HUDEBNÍ VÝCHOVY A KULTURY

VÝUKOVÉ METODY FRANTIŠKA KUBANĚ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. František Kubaň

Učitelství pro 2. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Romana Feiferlíková, Ph.D.

Plzeň 2023

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně pod vedením Mgr. et Mgr. Romany Feiferlíkové, Ph.D. s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne:

.....
vlastnoruční podpis

Rád bych zde poděkoval paní Mgr. et Mgr. Romaně Feiferlíkové, PhD. za odborné vedení mé práce, konzultace a připomínky. Dále pak všem vyplňujícím respondentům a panu Františku Kubaňovi za poskytnuté informace.

Obsah

Úvod.....	6
1 Výukové metody	7
1.1 Rozdělení výukových metod	7
1.2 Metody slovní	9
1.3 Metody názorně – demonstrační.....	10
1.4 Metody dovednostně – praktické.....	12
1.5 Komplexní výukové metody	13
1.5.1 Skupinová výuka	13
2 Pedagogické metody Františka Kubaně	14
2.1 Zařazení očekávaných výstupů hry na dechový nástroj do RVP	14
2.2 Sólová výuka hudebního nástroje.....	16
2.3 Výuka na soukromé německé škole	20
2.4 Průběh a vedení dechového orchestru	21
PRAKTICKÁ ČÁST	24
3 Dotazník pro bývalé žáky.....	24
3.1 Cíle výzkumu.....	24
3.2 Předmět výzkumu	24
3.3 Výzkumný vzorek.....	24
3.4 Moje hypotézy	25
3.5 Metoda výzkumu	26
3.6 Struktura testu.....	26
3.6.1 Vaše údaje	26
3.6.2 Otázky věnované vyučovacím hodinám na nástroj.....	27
3.6.3 Otázky věnované orchestru (DOM/KuFr).....	29
3.6.4 Otázky na závěr.....	30
3.7 Informace k průběhu výzkumu.....	30
3.8 Výsledky dotazníku	31
3.8.1 Sólová hra na nástroj	33
3.8.2 Hra v orchestru	38
3.9 Ukázky hodnocení žáků.....	39
3.10 Ověření stanovených hypotéz	48
3.11 Shrnutí.....	48
Závěr.....	50
Resumé	51
Summary	51
Seznam zdrojů.....	52

Seznam obrázků	53
----------------------	----

Úvod

Téma své diplomové práce jsem si vybral proto, abych mohl rozšířit svoji bakalářskou práci. Chtěl jsem se detailněji zaměřit na pedagogickou práci Františka Kubaně, který vyučuje na Základní umělecké škole Josefa Klíčky v Klatovech a soukromé škole Musikwerkstatt v Regenu. Chtěl jsem se také dozvědět více o jeho pedagogických metodách, které používá během své výuky.

Cílem této práce je zjistit používané výukové metody Františka Kubaně a odhalit příčinu jeho úspěšnosti v pedagogickém procesu a získat tak dostatečné množství informací pro ty, kteří se o toto téma zajímají.

V teoretické části budu zpracovávat výukové metody, které se využívají převážně na základních uměleckých školách. V další kapitole se budu zabývat pedagogickou prací Františka Kubaně, ve které popíši jeho sólovou výuku na hudební nástroj, zmíním případné rozdíly na soukromé německé škole a zaměřím se také na jeho vedení dechového orchestru. Ke všem těmto poznatkům budu přidávat konkrétní výukové metody, které jsou tak používány. Zmíním také očekávané výstupy, které jsou uvedené v rámcovém vzdělávacím plánu pro základní umělecké vzdělávání.

Praktickou část věnuji výzkumu, který má za cíl zjistit, jaké jsou výukové metody, jaká je osobnost Františka Kubaně jako učitele, a také jeho celkový přístup k žákům. Tento výzkum probíhal formou online dotazníku, který vyplňovalo celkově 34 jeho bývalých i současných žáků. Na začátku stanovím hypotézy, které na konci výzkumu budu potvrzovat či vyvracet.

1 Výukové metody

Nejdříve si položíím otázku, co je to výuková metoda. Podle Červenkové je to pojem z didaktiky, který žákům umožní vysvětlovat, upevňovat a zopakovat látku. Průcha se na výukovou metodu dívá jako na „*koordinovaný systém činností učitele vedoucí žáka k dosažení stanovených vzdělávacích cílů*“.¹ Pro správnou účinnost výukové metody nezapouje své síly pouze učitel, ale svou část spolupráce by měl prokazovat i žák.²

1.1 Rozdělení výukových metod

Rozdělení výukových metod podle Maňáka a Švece (2003, s. 49) je:

Klasické výukové metody:

1. Metody slovní

- Vyprávění
- Vysvětlování
- Přednáška
- Práce s textem
- Rozhovor

2. Metody názorně demonstrační

- Předvádění a pozorování
- Práce s obrazem
- Instruktaž

3. Metody dovednostně – praktické

- Napodobování
- Maipulování, laborování a experimentování
- Vytváření dovedností
- Produkční metody

---

¹PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. a kol. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-722-8., s. 287

² PROJEKTY.OSU.CZ/PROJECTS.OSU.EU [online]. Copyright ©n [cit. 28.10.2022]. Dostupné z: <https://projekty.osu.cz/svp/opory/pdf-cervenkova-vyukove-metody-a-organizace-vyucovani.pdf>, s. 20

Aktivizující metody:

1. Metody diskusní
2. Metody heuristické, řešení problémů
3. Metody situační
4. Metody inscenační
5. Didaktické hry

Komplexní metody:

1. Frontální výuka
2. Skupinová a kooperativní výuka
3. Partnerská výuka
4. Individuální a individualizovaná výuka, samostatní práce žáků
5. Kritické myšlení
6. Brainstorming
7. Projektová výuka³

Aby zmíněné výukové metody odpovídaly správným didaktickým zásadám se správným účinkem, měly by splňovat určitá kritéria, která dal dohromady L. Mojžíšek (1988, str. 308).

Výuková metoda sděluje informace, které odpovídají dovednostem, je významově přesná a pomáhá rozvíjet kognitivní procesy. Působí na emoce i na racionální myšlení a v žákovi vzbuzuje prožitek, aktivitu a zájem o poznatky. Má respekt k systému vědy a poznání. Pomáhá rozvíjet charakter žáka z pohledu estetického, společenského a působí na něho výchovně. Využívá přirozené postupy i výsledky a můžeme ji využít přímo v praxi v reálném životě. Odpovídá žákovi a je adekvátní k učiteli.⁴

---

³MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. 1. vyd. Brno: Paido, 2003, 219 s. ISBN 80-731-5039-5., s. 49

⁴MOJŽÍŠEK, L., 1988, *Vyučovací metody*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství., s. 308

Dle mého názoru se na základních uměleckých školách mohou vyskytnout částečně všechny vypsané metody, hlavně pak metody **názorně – demonstrační a dovednostně – praktické**. Na základních uměleckých školách není standardizovaný postup při sólové výuce na hudební nástroj a každý učitel si tak volí svůj vlastní systém výuky. V následujících částech se tedy budu věnovat vybraným výukovým metodám, které dle mého názoru souvisí s výukovou na ZUŠ.

1.2 Metody slovní

Slovní metody patří mezi nejzákladnější výukové metody, které se mohou uplatňovat samostatně, ale i se vyskytovat v kombinaci s ostatními metodami. Při praktikování této metody se uplatňuje naše řeč jako nástroj pro sdělení určité informace. Tato řeč se skládá z jednotlivých slov, k jejichž sdělení je důležité také jakým způsobem přednášíme. Tomuto umění, jak můžeme přednášet, říkáme rétorika. Tato rétorika by měla být také zařazena do procesu vzdělávání.

U lidské řeči se rozeznává zvuková a kinetická složka. Mezi složku zvukovou se řadí například spisovnost, intonace hlasu, melodie, přízvuk a důraz v hlase, ale i síla hlasu. Kinetická složka zahrnuje artikulaci, zapojení mimiky, gestiky a dalších nonverbálních projevů.⁵

Domnívám se, že nejen učitel v uměleckých školách by měl vhodně využívat těchto dvou složek a správně vybírat, při jakém sdělení informace zvolit spíše tu nebo onu složku.

Vysvětlování

V následujících řádcích se budu zabývat touto metodou, která patří k metodám slovním a podle mého úsudku je také využívána při výuce v ZUŠ. Učitel při vysvětlování vede jakýsi monolog, který tvoří základ pro samotné vyučování. Při této metodě postupuje učitel systematicky a využívá při tom již nabyté znalosti žáků, které pomáhají s logickým průběhem. Aby žáci vysvětlování učitele pochopili, je zapotřebí, aby byl výklad srozumitelný a strukturovaný v logických celcích. Sdělované informace musí být výstižné, přesné a navazovat na předchozí získané. Učitel by měl do svých projevů zapojit i konkrétní příklady, využívat učební pomůcky a učební látku logicky a utříděně vystavit. Zaměřit se na důležité

---

⁵ MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. 1. vyd. Brno: Paido, 2003, 219 s. ISBN 80-731-5039-5., s. 53-54

hlavní pojmy a od konkrétních postupovat k abstraktnějším. Při vysvětlování by měl učitel také podat probíranou učební látku tak, aby si žáci mohli vytvořit spoje se svými doposud získanými poznatky.⁶ Na ZUŠ tak může učitel vysvětlovat jak správně utvářet nátlak u žesťového nástroje nebo jak funguje princip hraní na tento nástroj.

Souhlasím s tím, že žáci by toto propojení pojmů měli získat i vzhledem k ostatním učebním oborům a předmětům, protože tímto způsobem dochází k nejlepšímu zapamatování nové získané informace.

Rozhovor

Jako další slovní metodu jsem zvolil rozhovor, který v průběhu sólové výuky na nástroj je také často využíván. Základ rozhovoru spočívá v tom, že se komunikace vyskytuje mezi dvěma stranami. Účastníci rozhovoru mají svoji konkrétní roli, při které dodržují určitá pravidla a mají svá práva. Když jsou jejich práva na stejné úrovni, vzniká mezi nimi dialog, ve kterém je základem otázka. Celý rozhovor se posouvá konkrétním směrem na základě otázky, která je také jeho hlavní vedoucí složkou. Zvolení určité otázky závisí na tom, o jaký druh rozhovoru se jedná a v jaké situaci jej provozujeme.⁷ Rozhovor se při sólové výuce na hudební nástroj může týkat i neučebních procesů, čímž učitel získá více informací o svém žákovi. Tímto způsobem se dozví více o žakově osobnosti a na jejím základě může přizpůsobit další proces výuky.

Myslím si, že by měl učitel, v případě potřeby, zvolit i rozhovor se žákem mimo samotnou výuku, aby mu byl schopen poskytnout individuální zpětnou vazbu, případně ho motivoval.

1.3 Metody názorně – demonstrační

Podle Maňáka a Švece se mezi tyto metody řadí pozorování, práce s obrazem, předvádění a instruktáž. Tyto zmíněné metody jsou v mnoha směrech odlišné a mají svá specifika. Hlavní složkou je ovšem pozorování a předvádění, které mají své specifické postupy.

Jako základ pro tyto metody je pozorování a předvádění. Tím, že něco předvádíme, předáváme nejjednodušším způsobem určitou dovednost. Učitel tedy demonstruje a žáci se

---

⁶ MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. 1. vyd. Brno: Paido, 2003, 219 s. ISBN 80-731-5039-5., s. 57-59

⁷ MAŇÁK, pozn. 6, s. 69

pozorováním učí. Žáci aktivně pozorují učitele, vnímají jeho demonstraci a vytváří si představy o dalším možném průběhu. K tomu, aby učitel úspěšně předváděl, je zapotřebí několika požadavků, jako jsou např. školní pomůcky, technické zařízení třídy a školy, důkladná příprava materiálů k výuce nebo zapojení co největšího množství smyslů u žáků. Pokud se bude jednat o předvádění, které je náročnější, je dobré ho rozložit na více, lépe pochopitelných částí, postarat se o přístupnost všem zúčastněným žákům a zvolit vhodnou rychlost tempa. Snažit se o to, aby žáci byli během předvádění aktivní, a zjišťovat pochopené učivo prověřovacími a kontrolními otázkami, pomocí kterých získá učitel zpětnou vazbu. Samotné předvádění nejlépe doplňuje současné vysvětlování. Když učitel ukončí předvádění, nechá ještě toto předvádění shrnout žáky a následně jej doplní či opraví. V průběhu nebo na konci učitelova předvádění žáci vypisují poznámky, které jim slouží k zachycení důležitých bodů, které se mají naučit. Předvádění by měli žáci smysluplně vnímat a učitel by ho měl demonstrovat tak, aby bylo správně vsazeno do reálné situace v přirozeném prostředí.⁸

Práce s obrazem

Tuto metodu jsem vybral na základě toho, že například učitel výuky na sólový nástroj může žákovi v začátcích ukazovat na obrázku nové informace, které se týkají správného ovládnutí nástroje a které jsou graficky znázorněné v učebnicích.

Maňák definuje didaktický školní obraz jako vyobrazení konkrétní problematiky, která pomáhá ve výuce. Toto zobrazení může být různě upravováno bez ohledu na realitu.⁹

Obrazový materiál je dle mého názoru nedílnou součástí každé výuky, jelikož to, co můžeme vidět, nám pomáhá lépe pochopit problematiku nové látky a zároveň může dojít ke zlepšení orientace v náročnějším učivu.

Instruktaž

Tato metoda slouží k výkladu teorie předtím, než se žák začne věnovat konkrétní části praktické.

Dle této instruktaže se musí žáci řídit, aby jejich pracovní postup probíhal bez sebemenších problémů. Žáci během instruktaže využívají většiny svých smyslů, protože vše

---

⁸ MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. 1. vyd. Brno: Paido, 2003, 219 s. ISBN 80-731-5039-5., s. 78-81

⁹ MAŇÁK, pozn. 8, s. 83

pozorují, a je jim zároveň poskytnut výklad od učitele. Mohou si také některé prvky ohmatat a cvičně vyzkoušet.

Pomocí instruktáže se žáci dozvídají, jak bude vypadat jejich budoucí pracovní činnost. Získávají tak informace o pracovním postupu. Zjišťují, na jaké důležité a náročné části se mají zaměřit a čeho se mají vyvarovat. To, co se žáci naučili dříve, mohou zapojit do nového učebního procesu a pracovat tak na nových dovednostech.¹⁰

Pokud se zamyslím nad touto problematikou, žáci by neměli na začátku praktické činnosti dostávat příliš teoretických informací od učitele. Měly by jim být prezentovány především nejdůležitější instrukce, které by později prohlubovali v průběhu praxe.

1.4 Metody dovednostně – praktické

Výše zmíněné metody podle Maňáka, Švece (2003) opracovávají a usměrňují činnost žáků, což je vede ke zlepšení jejich psychomotorické dovednosti a k tvoření konkrétního produktu. Cílem těchto metod je připravit žáky do budoucího života.¹¹ Dochází k získávání nových poznatků pomocí manipulování s předměty i samotnou prací. Jedná se o velmi efektivní způsob k předání rozmanitých dovedností. Dále autoři Maňák a Švec uvádějí, že si pamatujeme nejvíce to, co můžeme sami udělat, a málo to, co vidíme nebo slyšíme.

Z dalších metod, které se řadí k dovednostně – praktickým a mohou se objevit při hře na hudební nástroj, jsem vybral učení za pomoci nápodoby. Jedná se o proces, při kterém se žák snaží opakovat úkony po učiteli, napodobuje jeho pracovní postup a slouží mu jako vzor.¹²

Vytváření dovedností

Hraní na hudební nástroj vyžaduje dovednost, kterou si žák vytváří v průběhu sólové výuky. Žák vykazuje určité schopnosti, které jsou navzájem spojeny s dovednostmi, proto je někdy těžké je navzájem odlišit. Dovednosti se mohou rozvíjet pouze na základě dříve získaných schopností. Žák, který se postupně učí hrát na hudební nástroj, získává základní schopnosti, které postupem času může vylepšovat konkrétními dovednostmi.

---

¹⁰MAŇÁK, pozn. 10, s. 87-88

¹¹ MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. 1. vyd. Brno: Paido, 2003, 219 s. ISBN 80-731-5039-5., s. 91

¹² PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. a kol. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-722-8., s. 132

1.5 Komplexní výukové metody

Tyto metody jsou propojeny s různými didaktickými prvky a tvoří ucelený komplex metod, ve kterých se klade důraz na organizační formy a výukové cíle.

1.5.1 Skupinová výuka

Tato metoda se týká sólové výuky na hudební nástroj pouze okrajově, častější využití je, dle mého názoru, při orchestrální hře. Při skupinové výuce si mezi sebou žáci sdílí své názory a zkušenosti, spolupracují mezi sebou a pomáhají si. Zároveň je každý člen skupiny odpovědný za konečný výsledek skupinové práce.¹³ Pokud se jedná například o dělenou zkoušku, žáci spolupracují ve skupinách o cca pěti členech, nejedná se však o typickou skupinovou formu výuky, ovšem spíše o vzájemnou spolupráci za dohledu učitele.

---

¹³ MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. 1. vyd. Brno: Paido, 2003, 219 s. ISBN 80-731-5039-5., s.

2 Pedagogické metody Františka Kubaně

Následující kapitolu věnuji popisu současného pedagogického postupu Františka Kubaně během sólové výuky hudebního nástroje a při vedení orchestru. Při zpracování jsem také čerpal ze své bakalářské práce, která obsahuje kapitoly věnované této pedagogické práci. Zprvu se zaměřím na pedagogický přístup používaný v hodinách sólového nástroje a přiřadím k němu příslušný typ výukových metod, které jsem zmiňoval na začátku své diplomové práce. Jako hudební nástroj pro demonstraci si zvolím trombon, jelikož analogický postup se týká i ostatních nástrojů, které František Kubaň vyučuje. Následně zmíním rozdílnosti v tomto přístupu na německých uměleckých školách, ve kterých František Kubaň působí již od roku 1992. V závěru této kapitoly se budu věnovat metodám používaných při vedení zkoušek dechového orchestru.

2.1 Zařazení očekávaných výstupů hry na dechový nástroj do RVP

Podle mého prošetřování není žádná ucelená metodika pro základní umělecké školy, ale existuje tzv. rámcový vzdělávací plán pro základní umělecké vzdělávání. V něm jsou obsaženy očekávané výstupy, které se týkají různých hudebních nástrojů. Tyto výstupy tedy nejsou stanoveny po ročnících, ale týkají se získaných dovedností, u kterých je čas důležitou veličinou. Pro demonstraci jsem vybral ukázkou výstupů pro dechové nástroje:

Výstupy pro 3. ročník 1. stupně:

„Žák:

- *využívá základní návyky a dovednosti (správné držení těla a nástroje, práce s dechem a jazykem) a používá základní technické prvky hry (nasazení tónu, prstová technika, kvalitní tón)*
- *orientuje se v jednoduchých hudebních útvarech a v jejich notovém zápisu*
- *zahraje podle svých individuálních schopností z paměti jednoduchou skladbu*
- *vnímá náladu skladby a tuto náladu vyjádří a interpretuje elementárními výrazovými prostředky*
- *hraje jednoduché melodie podle sluchu*
- *uplatňuje se podle svých schopností a dovedností v souhře s dalším nástrojem“*

Výstupy pro 7. ročník 1. stupně:

„Žák:

- *využívá při hře všechny získané technické i výrazové dovednosti s důrazem na tvoření a kvalitu tónu*
- *využívá dynamiku, tempové rozlišení, frázování a agogiku v celém rozsahu nástroje*
- *interpretuje přiměřeně obtížné skladby různých stylů a žánrů podle svých individuálních schopností*
- *samostatně nastuduje přiměřeně obtížnou skladbu*
- *uplatňuje se při hře v komorních, souborových nebo orchestrálních uskupeních*
- *ovládá elementární transpozici úměrně svým schopnostem*¹⁴

Výstupy pro 4. ročník 2. stupně¹⁵:

„Žák:

- *uplatňuje všechny doposud získané znalosti a dovednosti v celém rozsahu nástroje*
- *orientuje se v notovém zápise,*
- *samostatně řeší problematiku nástrojové techniky včetně základní péče o nástroj, dýchání, frázování, výrazu při nácviu a interpretaci skladeb samostatně pracuje s barvou a kvalitou tónu*
- *vytvoří si názor na interpretaci skladeb různých stylových období a žánrů a tento svůj názor zformuluje*
- *zapojuje se do souborů nejrůznějšího obsazení a žánrového zaměření, zodpovědně spolupracuje na vytváření jejich společného zvuku, výrazu a způsobu interpretace skladeb*

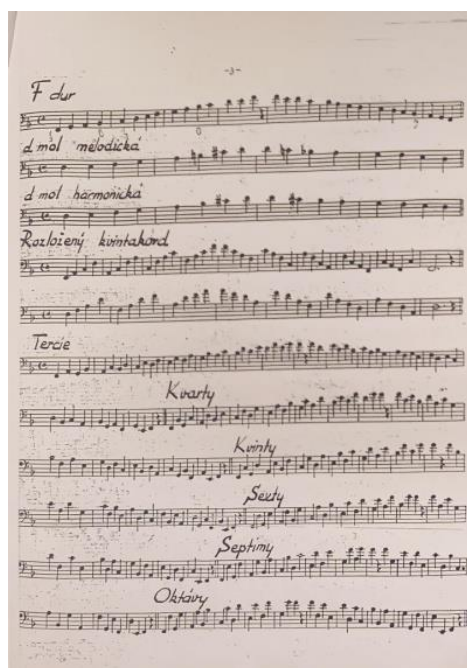
¹⁴ Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 15.04.2023]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-umelecke-vzdelavani>

¹⁵ 1. stupeň na ZUŠ trvá 7 let, 2. stupeň trvá 4 roky

- *profiluje se podle svého zájmu a preferencí; využívá svých posluchačských a interpretačních zkušeností a získaných hudebních vědomostí a dovedností k samostatnému studiu nových skladeb a vyhledávání skladeb podle vlastního výběru*¹⁶

2.2 Sólová výuka hudebního nástroje (trombon, baskřídllovka, trumpeteta)

Před začátkem hraní různých cvičení a etud nechává pan učitel František Kubaň žáka nejdříve rozehrát. Žák tak hraje dlouhé vydržované tóny především v pianu, aby docházelo k lepšímu zpevnění svalů v oblasti ústní dutiny.¹⁷ Tyto vydržované tóny jsou hrány většinou ve stupnicovém sledu od střední polohy směrem dolů, a následně i směrem nahoru, jak můžeme vidět na obrázku č. 1. Tímto způsobem dochází u žáka k procvičování a zlepšování nátisku.¹⁸

Obrázek 1 - Ukázka hraných stupnic

¹⁶ Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 15.04.2023]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-umelecke-vzdelavani>

¹⁷ Musculus buccinator („trubačský sval“) – Tento sval je zapojen do činnosti během hraní na nátrubek. Při jeho pravidelném cvičení dochází k jeho zpevnění a zlepšení nátisku.

¹⁸ Správně uzpůsobené svalstvo kolem ústní dutiny, které pomáhá spolu s nátrubkem vyvodit tón na žesťový hudební nástroj.

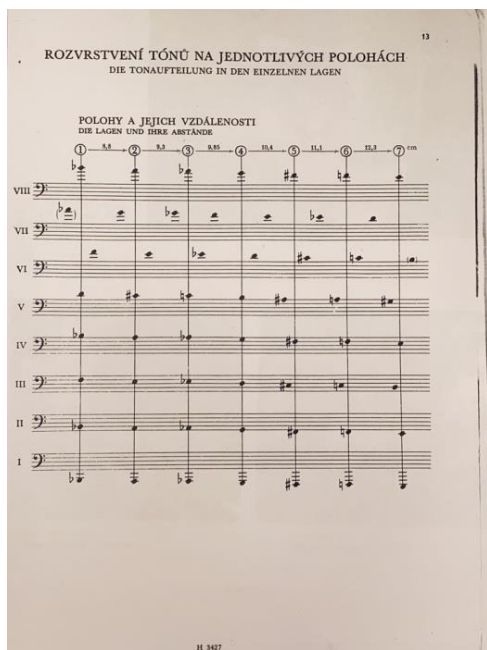

Pokud se jedná o naprostého začátečníka, dochází nejprve k ukázce způsobu správného nátisku. František Kubaň nejdříve předvede způsob správného přizpůsobení rtů a jazyka při foukání do nátrubku. Využívá tedy slovní metody vysvětlování, při ukázce správného nátisku názorně – demonstrační metodu předvádění a žák toto postavení rtu napodobuje po učiteli. Jedná se tedy o dovednostně – praktickou metodu napodobování. Žák má pak před zrcadlem zkusit troubit pouze na nátrubek bez nástroje. Nátrubek následně vydá charakteristický zvuk, což je ukázkou správného nasazení pro tvorbu tónu.

Po rozehrání následuje hraní akordů. Pan učitel zahraje na klavír nejdříve kvintakord durové stupnice, přičemž všechny tóny kvintakordu znějí současně (harmonicky). Žák má následně zahrát tyto tóny kvintakordu postupně s tím, že všechny hrané tóny musí ladit se znějícími tóny klavíru. Pokud některý z hraných tónů neladí, František Kubaň znovu zahraje problematický tón na klavír a žák jej musí správně doladit. Hraní akordů na klavír postupuje od středních poloh až k nejnižším tónům, které lze na konkrétní hudební nástroj zahrát. Jedná – li se o trombon, vysvětluje zde pan učitel polohy snižce¹⁹, na kterých se určitý tón nachází. Vyznačení jednotlivých poloh spolu s tóny, které se na nich vyskytují, ukazuje obrázek č. 2. U baskřídlovky nebo trumpety se jedná o kombinaci stisknutých pístů či mašin, které mají za následek, v kombinaci se správným uzpůsobením svalů kolem pusy, zahrání konkrétního tónu. Tyto kombinace stisknutých pístů či mašin jsou na obrázku č. 3. Slovní metodou vysvětlování učitel konkretizuje správné kombinace stisknutých mašin či pístů nebo místa poloh na snižci. K názorné ukázce přehledu poloh či kombinací stisknutých pístů slouží také grafické zobrazení v učebnicích. Může se tak jednat o práci s obrazem, která se řadí mezi názorně – demonstrační metody.

---

¹⁹ Součást trombonu, která se vysouvá, a je možné na ní zahrát tóny pomocí sedmi poloh.

Obrázek 3 - Schéma snížcových poloh (trombon)

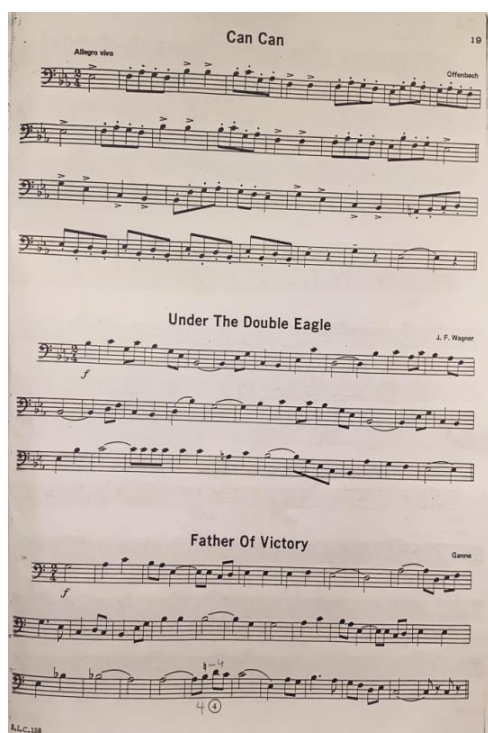
Obrázek 2 - Ukázka cvičení s vypsányými hmaty (baskřídlovka)

Pan učitel vybírá takové tóny akordu na klavír, aby žák postupně zkoušel zahrát všechny polohy na trombon, nebo zkusil stisknout všechny možné kombinace pístů či mašin. Dochází tak k hraní všech tónů v půlových notách společně s klavírem. Zároveň si žák reguluje správné umístění poloh na snížci a ladění tónu. Neustálým opakováním pak získává automatizaci ve hraní. U začínajících hráčů nejprve učitel ukazuje správné polohy na trombon a žáci je následně opakuji. Jedná se tedy o názorně – demonstrační a dovednostně – praktické metody.

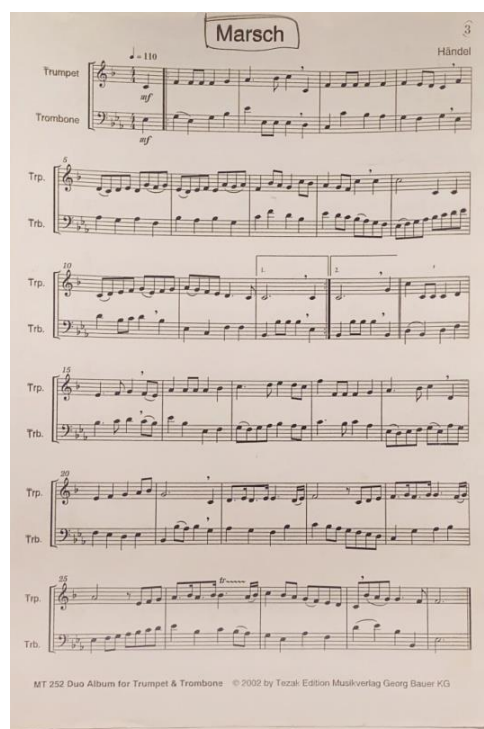
Kromě hraní akordů s klavírem je součástí výukové hodiny také hraní stupnic durových a později i mollových. František Kubaň preferuje mollové stupnice a akordy proto, že podle jeho zkušeností vnímá žákovo ucho lépe mollové tóny. Žáci pak lépe doladují na trombon nebo si přizpůsobují nátlak k čistému ladění tónů na baskřídlovku či trumpetu.

Po stupnicích a akordech hraje žák různá cvičení a zpočátku jednodušší etudy, které se individuálně přizpůsobují jeho hráčským dovednostem. Zde tedy mohu zmínit individuální přístup pana učitele k žákovi, při kterém zhodnocuje jeho úroveň získaných dovedností a podle ní určuje další učební postup. František Kubaň využívá různých učebnic především českého, ale i německého nebo amerického původu, jejichž součástí jsou etudy, které postupně nabývají na složitosti v technice hraní. Příklady jednoduchých etud a duet jsou na obrázcích č. 4 a 5. Žák tedy postupně dokáže zahrát složitější skladby a také přednesy, které

František Kubaň buďto doprovází na klavír, nebo je hraje současně se žákem na trombon či baskřídllovku. Takto u žáka dochází ke zlepšování souhry s dalším hráčem, což slouží jako příprava do dechového orchestru. Hraní společných duet zároveň pomáhá k zapamatování si poloh na trombonu či stisknutých pístů a mašin na trumpetě a baskřídllovce, ale také k zlepšení intonace ladění hraných tónů v různých znějících intervalech. Žák napodobuje od učitele umístění poloh na snižci nebo kombinaci stisknutých mašin a pístů. Tato metoda se řadí do dovednostně – praktických.

Obrázek 4 - Ukázka jednoduché etudy pro trombon

Obrázek 5 - Ukázka dueta pro trombon a baskřídllovku (trumpetu)

Se zlepšováním techniky hraní dochází i k vybírání náročnějších cvičení, přednesů a etud. Přednesy pan učitel zvolí až po konzultaci se žákem, protože chce, aby daný přednes hráče bavil a hrál jej rád. Jedná se tak o vnitřní motivaci, která je prohloubena závěrečným úspěchem při žakově sólovém vystoupení. Nelze přesně strukturovat jednotlivé úkony ve výuce, protože se mohou u každého žáka trochu odlišovat podle jeho individuální potřeby.

2.3 Výuka na soukromé německé škole

V českých základních uměleckých školách je ucelenější RVP pro základní umělecké vzdělávání. Ukázka tohoto RVP byla zmíněna v předchozí části. František Kubaň vyučuje v Německu na soukromé hudební škole Musikwerkstatt v Regenu, kde není, tímto způsobem, zpracován žádný ucelený výukový program s očekávanými výstupy. Tematický plán je tedy tvořen každým učitelem zvlášť podle jeho uvážení. Rozdílem na německé umělecké škole je především to, že zde František Kubaň s žáky nehraje technická cvičení v takové míře jako na základní umělecké škole v Klatovech. Žák má co nejdříve umět zahrát jednoduchou melodii, což je ukazatelem jeho učebního progresu. Tyto melodie většinou vycházejí z německé kultury. Etudy hraje s žáky sporadicky, ale stupnice s akordy stejně intenzivně jako na české základní umělecké škole.

Na začátku výukové hodiny se žáci rozehrávají na jednoduchých přirozených tónech bez akordů. Řídí se jednoduchou školou Gemeinsame Schule, která je vydaná pro všechny druhy nástrojů. Obsahuje jen jednoduchá cvičení od celých po čtvrt'ové noty. František Kubaň své žáky, až na jednu výjimku, nedoprovází na klavír, upřednostňuje jen trombon či baskřídlovku. K doprovodu využívá i akordeon, který také vyučuje na této škole. Metodika na akordeon je podobná těm z Čech, a proto používá i český studijní materiál.

Postupně se přechází na hraní velmi jednoduchých melodií, při kterých pan učitel předvádí a opravuje polohy na trombon a na baskřídlovku kombinace hmatů. Tyto jednoduché melodie obsahují stupnicové postupy, nenáročné intervalové skoky, přehledný rytmus a krátké fráze. Hraní duet je jen u pokročilejších, protože začátečníci se často ztrácejí v druhém hlase a nedokážou vést první.

Cílem učitele je také připravit své žáky na to, aby mohli účinkovat v německých orchestrech. K tomu, aby měli větší šanci si v těchto hudebních tělesech zahrát, vyžadují vedoucí orchestrů po svých potencionálních hráčích to, aby měli certifikát z dosažené úrovně dovedností. Tímto si zajišťují kvalitu svých hráčů. Žáci tedy absolvují přehrávku před odbornou komisí, přičemž se tato přehrávka odlišuje podle toho, jakou úroveň žáci dosáhli. Tato přehrávka není časově a věkově omezena a hráči ji podstupují dobrovolně.

- Mírně pokročilí – přehrávka obsahuje základní stupnice a akordy do tří béček a dvou křížků spolu s rozklady akordů. Dále pak hrají jeden lehký přednes a jednu lehkou etudu. V případě úspěchu získávají tzv. D1, úroveň Bronze Abzeichen.

- Více pokročilí – přehrávka obsahuje durové a jednoduché mollové stupnice do čtyř béček a třech křížků, včetně akordů, náročnější přednes a etudu. Získávají pak úroveň D2, Silbere Abzeichen.
- Nejvíce pokročilí – přehrávka obsahuje stupnice durové a mollové do šesti béček a čtyř křížků, harmonické mollové stupnice včetně akordů, čtyři etudy a čtyři přednesy. Získávají pak úroveň D3, Goldene Abzeichen.

2.4 Průběh a vedení dechového orchestru

Zkouška dechového orchestru začíná tak, že František Kubaň nejdříve mluví ke členům orchestru, že reflektuje případně předchozí vystoupení a zároveň nastíní průběh zkoušky s tím, že také zmíní nové skladby, které budou nacvičovat. Tato řeč obsahuje prvky motivace pro členy orchestru. Poté rozehraje celý orchestr. Nejčastěji se jedná o znějící stupnici B dur, která je nejpřirozenější stupnicí dechových nástrojů, přičemž každý nástroj musí hrát stupnici ve své předepsané tónině. Tuto stupnici hrají všichni unisono oběma směry. Jelikož na zkouškách bývá zhruba kolem 20 – 30 hráčů, jedná se tak o hromadnou formu práce. Po hraní stupnice si postupně všichni hráči s elektronickou ladičkou naladí svůj hudební nástroj. Následuje hraní dalších stupnic, které jsou ovšem hrány v akordech po jednotlivých nástrojových sekcích. Jednotliví hráči tak musí hrát podle své tóniny, kterou jim pan učitel sdělí a zároveň vysvětlí i princip transponování. Užívá zde tedy výukovou metodu vysvětlování. V jedné nástrojové sekci může jeden z hráčů začínat stupnici od základního tónu, přičemž další hráči hrají v tercii nebo v kvintě. Celý orchestr při hraní stupnice pak zní harmonicky plněji a hráči tak mohou lépe doladřovat svůj hudební nástroj a současně vnímat své ladění v rámci celého hudebního seskupení.

V celkové harmonii při rozehrávání stupnic postupně zaznívají akordy v dur, moll, ale také akordy zmenšené. Dále pan učitel pokračuje v přeladění jednotlivých nástrojových sekcí. Začíná u hlubokých a středních žesťových nástrojů a končí dřevěnými hudebními nástroji. Celý proces rozehrávání ubere z celkového času zkoušky kolem dvaceti minut.

Po prvotním ladění orchestru nastává čas pro přehrání skladeb, které má orchestr dlouhodoběji ve svém repertoáru a hráči jej mají nacvičený. V případě, že některá část ve skladbě je problémová, František Kubaň celý orchestr zastaví a věnuje se problémovému místu nejdříve v rámci nástrojové sekce a později v rámci celého orchestru. Ve složitých

úsecích vysvětluje způsob správného zahrání. Následuje přehrávání lidových písní a později nácvik složitějších nebo nových skladeb. František Kubaň volí toto pořadí z důvodu, aby hráči nejdříve zahráli něco už částečně nacvičené, psychicky se tak více uklidnili a to je motivovalo k náročnější práci s novými skladbami. Práce vedoucího orchestru je tedy především práce dirigentská se všemi náležitostmi, ale také organizace jednotlivých vystoupení nebo domlouvání tzv. speciálních zkoušek, které se konají v jiné dny. Musí všechny členy orchestru motivovat ke svým výkonům a udržet tak ucelenost zkoušky během celé doby. Tato motivace částečně spočívá v tom, že během zkoušky upozorňuje především kladně na viditelné zlepšování v úrovni hraní jednotlivých hráčů, což zahrnuje i pochvaly. Zmiňuje také to, jaké vystoupení a koncerty tento orchestr v budoucnu čekají a jak by tyto koncerty mohly probíhat. Vnitřní motivace se pak v žácích probouzí při úspěchu na kterémkoliv takovémto vystoupení.

Když František Kubaň nacvičuje novou skladbu, její první přehrávání orchestrem nezastavuje. Chce především zjistit, jak zní celý orchestr, aby získal prvotní představu o podobě hraného díla. První přehrávání může sloužit také k případnému doladění určitých hudebních nástrojů. Tento proces opakuje ještě dvakrát nebo třikrát, aby si členové orchestru pomalu osvojovali techniku hraní a získali představu o konkrétních problematických místech. Nácvik nových skladeb začíná v pomalém tempu a po opakovaném přehraní se zaměří na její problémové části, které se pak, podle dané nástrojové sekce, opravují. Žák nehraje sám celý problémový úsek, ale vždy mu pomůže zkušenější žák z orchestru, který mu názorně předvede, jak má daný úsek zahrát. Pan učitel zde zprostředkovaně využívá metodu nápodoby. Pro zajištění přesného ladění nastává zhruba v polovině zkoušky opakované přeladění jednotlivých nástrojových sekcí.

Součástí zkoušky je také tzv. zkouška dělená, která má za cíl zaměřit se na problémová místa nové skladby, přičemž jsou žáci po nástrojových sekcích rozděleni do různých tříd. V těchto třídách se tedy nachází vždy jedna skupina nástrojů, která pod vedením nejzkušenějšího hráče cvičí části nových skladeb a soustředí se na zdokonalování hráčské techniky a na vychtání případných chyb. Využití této skupinové formy práce má zároveň motivační funkci pro žáky, jelikož se tak nachází na podobné úrovni a vzájemně si pomáhají. František Kubaň pak prochází jednotlivá stanoviště a kontroluje tak úroveň dosaženého postupu. Po této dělené zkoušce se všichni členové orchestru opět dohromady sejdou a zkouší hrát danou skladbu dohromady, načež pan učitel pracuje již s jednotlivými úseky skladby hromadně.

Zakončení zkoušky orchestru probíhá tak, že učitel všem hráčům poděkuje za jejich účast a provedenou práci.

PRAKTICKÁ ČÁST

3 Dotazník pro bývalé žáky

Tuto část diplomové práce věnuji svému výzkumu, který se týkal bývalých i současných žáků pana učitele Františka Kubaně. Tito respondenti vyplňovali dotazník elektronickou formou Google formuláře. Zaměřím se tedy na průběh, metody a výsledky testování a vyvodím z těchto skutečností závěry.

3.1 Cíle výzkumu

Zjistit výukové metody, které pan učitel František Kubaň využívá ve svém pedagogickém působení.

Jaký je pedagogický přístup pana učitele Františka Kubaně k žákům. Jaká je jeho osobnost pedagoga.

Dozvědět se, co je možnými příčinami dlouholeté úspěšnosti pedagogické práce pana učitele Františka Kubaně.

3.2 Předmět výzkumu

Hlavním předmětem výzkumu bylo dozvědět se, z jakého důvodu je pedagogická činnost pana učitele Františka Kubaně tak úspěšná. O této úspěšnosti jsem se dozvěděl od mnoha jeho bývalých žáků, ale také od jeho kolegů. Na tento předmět výzkumu jsem se chtěl zaměřit po dopsání mé bakalářské práce, protože v ní odpověď na tuto otázku chyběla. Z vyplněných otázek z Google dotazníku bych chtěl vyvodit takové závěry, které by mohly obecně shrnout podstatu účinnosti pedagogické práce Františka Kubaně. Zajímal mě též způsob vyjádření jednotlivých žáků.

3.3 Výzkumný vzorek

Pro svůj výzkum jsem zvolil celkem 34 respondentů, kteří vyplňovali připravený dotazník online formou. Tento vzorek odpovídá čtvrtině ze zhruba 120 odučených žáků. Zvolení respondenti byli vybráni po vzájemné konzultaci s Františkem Kubaněm. Chtěl jsem vybrat jedince různých věkových kategorií, abych mohl porovnat možné rozdíly v přístupu Františka Kubaně jako pedagoga a mohl tak posoudit případné změny v průběhu času. Podmínkou pro všechny vybrané bývalé i současné žáky bylo to, že museli chodit na sólovou výuku hudebního nástroje. V nejlepším případě se jednalo o ty žáky, kteří chodili jak na

sólovou výuku hudebního nástroje, tak i zároveň na *dechový orchestr (DOM²⁰/KuFr²¹)*, který František Kubaň řídil. Snažil jsem se také o zastoupení různých hudebních nástrojů, které vyučoval.

K bývalým žákům jsem sháněl kontakty v podobě telefonního čísla, abych je mohl kontaktovat a zjistit od nich e-mailové adresy, na které bych poslal dotazník k vyplnění. Tyto kontakty mi z části poskytl František Kubaň a další část kontaktů jsem získal přímo od bývalých žáků. Současné žáky jsem kontaktoval přes sociální síť a poskytl jim tak přímý odkaz na tento dotazník. Někteří žáci byli navrženi pro vyplnění dotazníku, ale neučinili tak. Stalo se tak kvůli mnoha důvodům. Jedním z těchto důvodů bylo, že především u starších ročníků se nedohledal žádný kontakt, který by umožnil vzájemnou komunikaci. Dalším důvodem bylo také to, že někteří i při opakovaném volání neodpovídali nebo při několika výzvách, v podobě e-mailových zpráv, dotazník nevyplnili. Absenci e-mailové adresy u respondenta staršího ročníku jsem vyřešil tak, že jsem s ním udělal rozhovor, přičemž jsem mu pokládal otázky, které se nacházely v dotazníku. Odpovědi jsem zaznamenával na nahrávací zařízení a následně jsem je podle odpovědí vyplnil online.

3.4 Hypotézy

Vzhledem k předmětu výzkumu formuluji tyto hypotézy:

- 1) Domnívám se, že František Kubaň při své pedagogické práci nejčastěji používá metody názorně – demonstrační, konkrétně předvádění a pozorování. Z dovednostně – praktických metod je to napodobování.
- 2) Domnívám se, že má František Kubaň ke svým žákům vřelý a přátelský přístup, který je podpořen jeho systematičností. Domnívám se, že nebude mnoho negativních reakcí ze stran žáků.
- 3) Domnívám se, že příčinou úspěšnosti Františkovy pedagogické práce je jeho způsob přístupu k žákům, jeho charakterové vlastnosti a vhodně využitě výukové metody.

---

²⁰Dechový orchestr mladých – tento název nesl orchestr v roce 1977, kdy jej František Kubaň převzal

²¹ Takto se orchestr jmenuje od roku 2013, název byl změněn na počest Františka Kubaně, jelikož obsahuje počáteční písmena z jeho příjmení a křestního jména

3.5 Metoda výzkumu

Jako metodu testování jsem zvolil online dotazník. Tento dotazník jsem vytvořil pomocí Google formuláře a otázky do něj jsem volil dle vlastního uvážení po konzultaci s vedoucí diplomové práce. Otázky byly voleny tak, abych mohl z jejich odpovědí určit výukové metody, ale také, jaká je osobnost Františka Kubaně a jaký je jeho způsob řízení orchestru. Formulace otázek byla volena tak, aby byla pro zvolené respondenty co nejlépe pochopitelná.

3.6 Struktura testu

Úvodní část dotazníku slouží jako krátká vizitka respondenta se všemi úvodními informacemi. Následuje první část, která se věnuje sólové výuce na hudební nástroj a po ní následuje část, která se zaměřuje na působení v dechovém orchestru. Závěr testu je věnován všem připomínkám, které by chtěli žáci k pedagogickému působení a osobnosti dodat.

- **Vaše údaje**
- **Otázky věnované vyučovacím hodinám na nástroj**
- **Otázky věnované orchestru (DOM/KuFr)**
- **Otázky na závěr**

Odkaz na online dotazník se nachází na této adrese:

<https://docs.google.com/forms/d/1DIY72FNS5OK5gAYNoV4tzclUTLSSyIJ9LCXuLu1kdm0/edit>

3.6.1 Osobní údaje

V této části dotazníku jsem se zaměřil na vstupní informace o respondentovi, které slouží jako základní přehled o jeho současném stavu. Je zde uvedeno tedy jméno, věk, pohlaví, povolání a také to, zda se dotyčný věnuje stále aktivnímu hraní na nástroj, popřípadě v jakém hudebním tělese. Jména dotyčných nesloužily ke zveřejňování, ale pouze mi pomohly získat přehled o tom, kdo dotazník již vyplnil. V úvodním textu dotazníku jsem se respondentům zaručil za to, že jejich jména zůstanou v naprosté anonymitě a spojení s jejich odpověďmi zůstane známé pouze mé osobě. Otázkou na aktivní hraní jsem chtěl zjistit, zda se respondenti, zejména ti, kteří patří ke starším ročníkům, stále věnují hudbě. Další sada otázek v této části patří časovému rozmezí, ve kterém daný respondent navštěvoval ZUŠ, na jaký

hrál hudební nástroj a zda chodil pouze na jeho sólovou výuku a zároveň do dechového orchestru.

3.6.2 Otázky věnované vyučovacím hodinám na nástroj

Bavily vás hodiny u pana učitele?

Začal jsem touto nejobecnější otázkou, abych v případě negativní odpovědi věděl, jak mohou být laděny další odpovědi určitého respondenta. Zároveň tato otázka nastíní vyplňujícím to, co by mohlo být cílem dotazníku.

Pokud ANO, co vás z hodiny bavilo/zaujalo nejvíce?

Několik otázek v dotazníku je takto rozšiřujících. Dávám tímto možnost doplnit informace k otázkám a rozvinout tak možnost odpovědi.

Co vás v hodinách nebavilo/bylo nepříjemné?

Tuto otázku jsem volil z důvodu toho, že většina dotázaných žáků, především bývalých, bude hodnotit v superlativech. To může být způsobeno např. tím, že si vybavujeme především ty pozitivní zážitky a vytěsňujeme negativní. Dalším důvodem může být také stud nebo strach z napsání negativního textu bývalých i současných žáků. Abych se vyhnul pouze pozitivnímu hodnocení, nabídl jsem i otázky k případné negativní odpovědi.

Jak se pan učitel při hodinách v ZUŠ choval?

K této otázce jsem dal k dispozici několik charakterových vlastností, které byly řazeny za sebou v antagonistickém pojetí. Obsahovaly tedy pozitivní i negativní vlastnosti, které by pomohly osobnost pana učitele.

Která charakterová vlastnost vám byla u pana učitele nejvíce sympatická?

Zde měli respondenti k dispozici možnosti výběru charakterových vlastností z předchozí otázky. Cílem bylo napsat, která charakterová vlastnost u pana učitele Františka Kubaně nejvíce převažuje a zároveň ho tak nejvíce vystihuje.

Jak probíhali vaše vyučovací hodiny? Věnovali jste se pouze hudebním cvičením, přednesům, etudám, nebo jste probírali i hudební život, osobní zkušenosti, jiné postřehy, atd.?

Tato otázka se zaměřuje na faktory, které probíhají i mimo výukový proces a týkají se osobnosti žáka a jeho aktivit.

Mohl/a jste se panu učiteli svěřit s jakýmkoliv problémem?

Tato otázka je zastoupena proto, aby zjišťovala osobnost pedagoga jako toho, na kterého se žák může, v případě nouze, obrátit a požádat tak o případnou pomoc.

Bál/a jste se na hodinách vyjádřit svůj názor, i když se příliš neshodoval s názorem pana učitele? Pokud ANO, proč?

Tato otázka souvisí s předchozí. Díky ní lze odhalit případný autoritativní postoj učitele k žákovi. Žák by se v případě pozitivní odpovědi bál vyjádřit jakýkoliv názor, od čehož by se mohly odvíjet další problémy při výuce.

Měl/a jste během vyučovacích hodin s panem učitelem jakýkoliv problém? Pokud ANO, jaký?

Tímto způsobem jsem předchozí otázku zobecnil pro další individuální odpovědi, které by v tomto případě byly negativně laděné.

Na jaký hudební nástroj vás pan učitel během hodiny doprovázel?

Tato část otázek se zaměřuje na metody ve výuce. Nabízí možnost výběru doprovodných i sólových nástrojů pokud se jednalo o dueta.

Hrál s vámi všechna cvičení během celé vyučovací hodiny?

Jedná se o otázku, která vyjadřuje podporu žáka učitelem.

Předváděl vám pan učitel, jak hrát složitá místa ve cvičeních?

Tato otázka se týká využití názorně – demonstračních a dovednostně – praktických metod při výuce.

Připravil vás pan učitel dostatečně k přijímacím zkouškám na konzervatoř?

V této otázce je zdůrazněné to, že ji mají vyplnit ti respondenti, kterých se tato otázka týká. Má za cíl zjistit, jak moc byl Františkův pedagogický přístup a metody efektivní v přípravě na další hudební vzdělávání.

Připravil vás pan učitel dostatečně pro váš další hudební život?

Tato otázka slouží pro odpověď i těm žákům, kteří neprošli dalším hudebním vzděláním. Vyjadřuje tak míru úspěšnosti hráčů, např. v různých hudebních tělesech.

Jak pan učitel hodnotil váš výkon na hodině?

Tato otázka vykresluje způsob hodnocení žáků.

Chválil vás? Pokud ANO, jak často?

Tato otázka se zaměřuje na využití motivace během výuky.

Jaký jste měl/a pocit po skončení hodiny?

V této otázce jsou nabídnuty pozitivní i negativní pocity, které měl nebo má žák po skončení sólové výuky na nástroj.

Co jste chtěl/a nebo byste chtěl/a na hodinách pana učitele Františka Kubaně změnit?

Výukové metody, osobnost a pedagogický přístup Františka Kubaně nemusel všem dotázaným respondentům vyhovovat. Tato otázka nabízí možnost vyjádření toho, kterou zmíněnou část by žáci změnili tak, aby nebyli ve svém dovednostním vývoji jakkoliv omezováni.

3.6.3 Otázky věnované orchestru (DOM/KuFr)

Na začátku této části je upozornění, že ji vyplňují ti respondenti, kteří vedle sólové výuky na hudební nástroj navštěvovali i dechový orchestr.

Bavila vás účast v orchestru u pana učitele Františka Kubaně? Pokud ANO, co vás ze zkoušek bavilo/zaujalo nejvíce? Co vás na zkouškách nebavilo/bylo nepříjemné? Jak se pan učitel při vedení zkoušky orchestru choval? Chválil členy orchestru, případně vás? Pokud ANO, jak často? Měl/a jste během zkoušek či koncertů s panem učitelem jakýkoliv problém? Pokud ANO, jaký? Báł/a jste se na zkouškách orchestru vyjádřit svůj názor, i když se příliš neshodoval s názorem pana učitele? Pokud ANO, proč? Jaký jste měl/a pocit po skončení zkoušky/koncertu? Co jste chtěl/a nebo byste chtěl/a na zkouškách orchestru změnit?

Tyto otázky jsou formulovány podobně jako v první části dotazníku. Mají podobný účel a zjišťují stejnou problematiku. Jsou v této části uvedené však proto, aby se díky nim podařilo zjistit, zda je nějaký rozdíl v pedagogickém přístupu pana učitele Františka Kubaně při sólových výukách nástroje a při vedení dechového orchestru. U otázky, která se týká jeho chování při vedení zkoušky, je vložena možnost, že žáci mohou zaškrtnout odpověď, která říká, že se učitel choval podobně jako na hodinách sólového nástroje. Pokud by žáci měli jiný pocit a cítili rozdíl, mají k dispozici stejné odpovědi jako v první části dotazníku nebo mohou možnosti kombinovat.

Byl/a jste se skladbami, které jste hrál/a, spokojen/a?

Tato otázka je zaměřena na motivaci žáků, která spočívá v tom, že když je žák pozitivně naladěný z hraných skladeb, je produktivnější a může docházet k rychlejšímu progresu jeho hráčských dovedností. Zároveň to zvyšuje úspěšnost pedagogické práce.

3.6.4 Otázky na závěr

Tato závěrečná část dotazníku slouží k tomu, aby se mohli respondenti libovolně vyjádřit a případně doplnit to, co podle nich v dotazníku nezaznělo. Nebyli zde omezováni žádnými možnostmi, tudíž jejich odpovědi se mohly nést v jakémkoliv duchu.

3.7 Informace k průběhu výzkumu

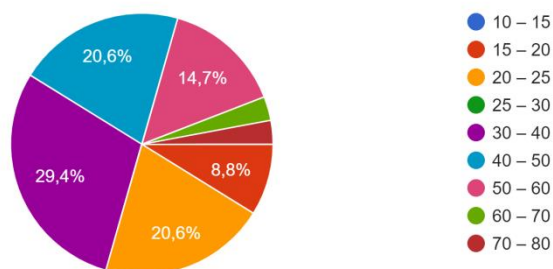
Vyplňování online dotazníku probíhalo v termínu od 1. 1. do 20. 2. 2023. Dotazník byl rozeslán všem respondentům přes e-mailovou adresu, přičemž o něm byli předtím informováni telefonicky či přes sociální síť. Všichni vyplňující byli předem informováni o tom, že jejich osobní údaje budou zpracovány pouze mojí osobou a nebude mít k nim přístup nikdo jiný. Zároveň jsem v úvodním textu dotazníku uvedl, aby všichni vyplňovali dotazník

bez jakéhokoliv ostychu a nebáli se uvést i negativní myšlenky. Někteří vyplnili dotazník ihned po jeho zaslání, ovšem dalším respondentům jsem musel vyplnění připomínat v podobě e-mailové zprávy nebo telefonicky. Pět oslovených lidí neodpovídalo ani na e-mailové zprávy a ani nezvedali telefon, tudíž opakovaná upozornění se v tomto případě neosvědčila. Všechny potřebné kontakty jsem konzultoval s Františkem Kubaněm a vybírali jsme tak bývalé i současné žáky různého věkového zastoupení pro průřez ukázky pedagogické práce v rozsahu let.

3.8 Výsledky dotazníku

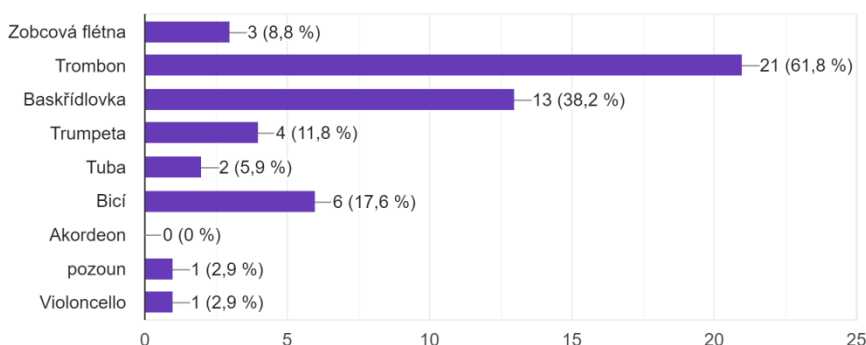
V této části vyhodnotím výsledky vyplněného dotazníku a některé poznatky se shrnu do obecnějšího rámce. Vybrané grafy slouží jako ukázka správnosti odpovědí.

Věk:
34 odpovědí

Graf 6

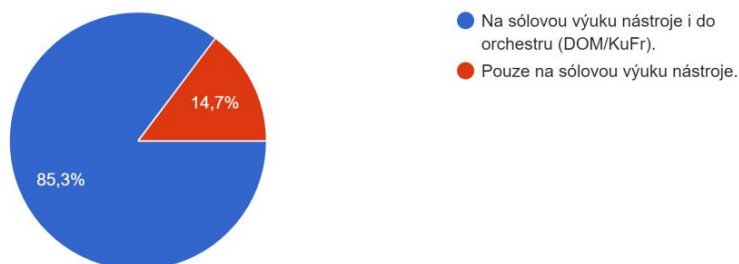
Zvolte hudební nástroj, na který jste se u pana učitele Františka Kubaně učil/a. (i více možností)
34 odpovědí

Graf 7

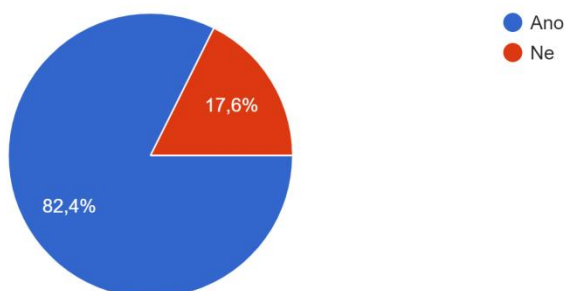
Průzkumu se zúčastnilo celkově 34 respondentů ve věkovém rozmezí od 10 do 80 let. Vyplňující navštěvovali pobočku LŠU²² v Plánici od roku 1974 a později přímo ZUŠ Josefa Kličky v Klatovech od roku 1977 až po současnost.²³Z hudebních nástrojů, na které se dotazovaní učili, jednoznačně převládá trombon (pozoun), jelikož je to nástroj, na který František Kubaň hraje, a tudíž má na tyto respondenty k dispozici nejvíce kontaktů. V grafu č. 2 byla přidána možnost „pozoun“, jelikož dotýčný zřejmě netušil podobnost pojmu. Jelikož většina hráčů začíná hrou na baskřídlovku, ke které později připojuje hru na trombon, je také zastoupena v grafu nejvíce. Výuku hry na violoncello František Kubaň nikdy neposkytoval, tudíž se zřejmě jedná o žert vyplňujícího. Všechny vypsané hudební nástroje František Kubaň vyučoval.

Chodil/a jste:
34 odpovědí

Graf 8

Jste doposud aktivní hráč na nástroj?
34 odpovědí

Graf 9

²² Lidová škola umění

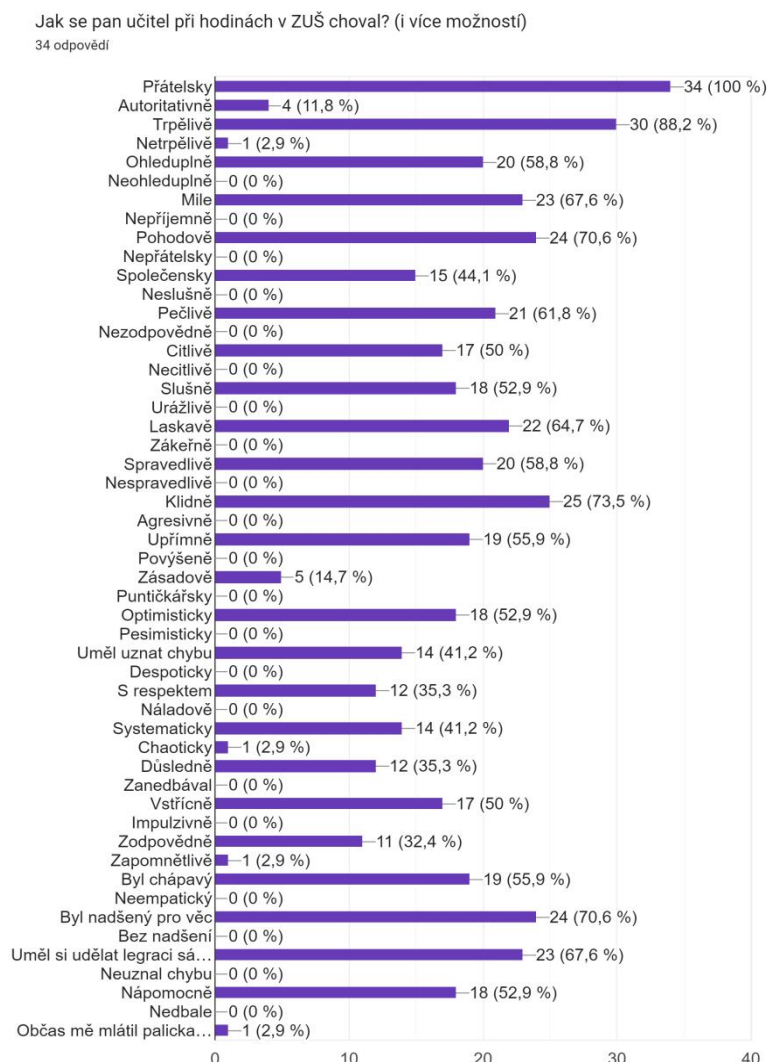
²³1974 – 1977 František Kubaň učil na LŠU v Plánici, 1977 – současnost ZUŠ Josefa Kličky v Klatovech

Vybraní respondenti se z velké většiny účastnili sólové výuky nástroje a současně navštěvovali orchestr (DOM/KuFr). Malá část chodila pouze na sólovou výuku nástroje. Toto rozdělení následně pomáhá v posouzení pedagogické práce Františka Kubaně na sólové výuce nástroje a orchestru.

V grafu č. 4 je uvedeno, že většina dotazujících se stále věnuje aktivnímu hraní na hudební nástroj, tudíž jejich odpovědi jsou brány z profesionálního hlediska. Podle rozšiřující otázky jsou to hráči ve významných hudebních tělesech nebo prošli několika různými orchestry či jinými hudebními seskupeními.

3.8.1 Sólová hra na nástroj

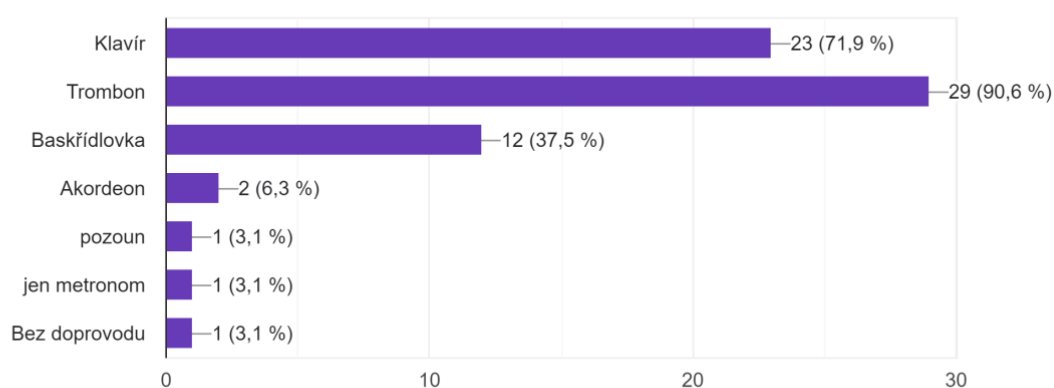

Graf 10

Graf výsledků o tom, jak se František Kubaň na hodinách sólového nástroje choval, ukazuje, že výrazně převažují pozitivní vlastnosti a to tak, že 34 dotazovaných odpovědělo, že se choval přátelsky, 30 trpělivě, 25 klidně, 24 pohodově a že byl nadšený pro věc. Na druhou stranu vždy jedna odpověď byla pro to, že se choval netrpělivě, chaoticky a zapomnětlivě. Nikdo z dotazovaných však neoznačil výrazně záporné vlastnosti jako např. neohledupně, urážlivě, zákeřně, agresivně, atd., které byly rovněž k dispozici.

Na jaký hudební nástroj Vás pan učitel během hodiny doprovázel? (i více možností):

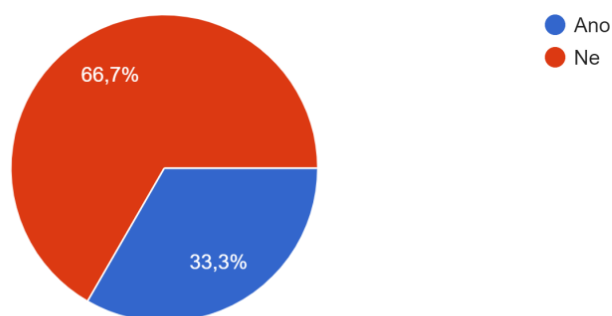
32 odpovědí

Graf 11

Hrál s Vámi všechna cvičení během celé vyučovací hodiny?

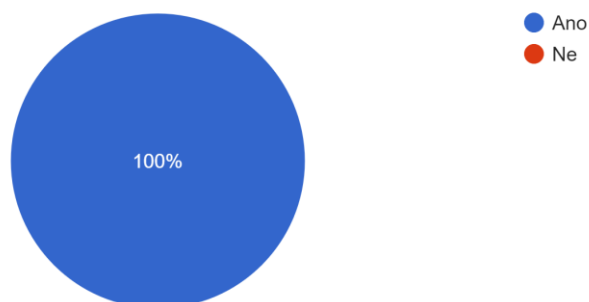
33 odpovědí

Graf 12

Předváděl Vám pan učitel, jak hrát složitá místa ve cvičeních?

34 odpovědí

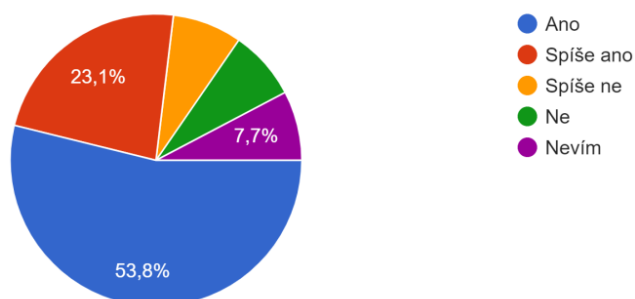

Graf 13

Z nástrojů, na které František Kubaň své žáky doprovázel, převažuje trombon (pozoun zde je dopsán z podobného důvodu jako u grafu č. 2. Dalším nejčastějším nástroje je samozřejmě klavír, může se zde jednat také o případnou kombinaci z hlediska možnosti více odpovědí. U hraní cvičení během celé vyučovací hodiny převažuje zejména u starší generace respondentů negativní možnost. U mladších respondentů je společné hraní s učitelem mnohem častější. Tyto otázky jsou zde uvedeny z hlediska výukových metod stejně tak jako otázka, zda jim byla předvedena technika hraní na složitých místech ve cvičení. Tato otázka dokazuje 100% pozitivní odpověď.

Připravil Vás pan učitel dostatečně k přijímacím zkouškám na konzervatoř? Vyplňte pouze v případě, pokud se Vás tato otázka týká.

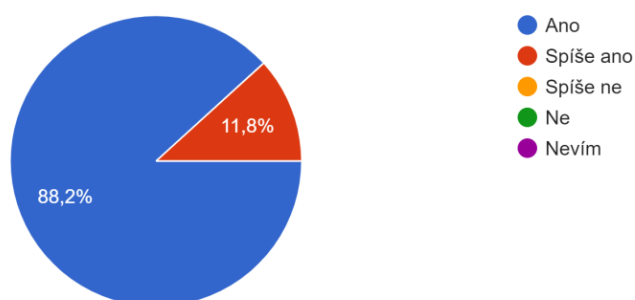
13 odpovědí

Graf 14

Připravil Vás pan učitel dostatečně pro Váš další hudební život?

34 odpovědí

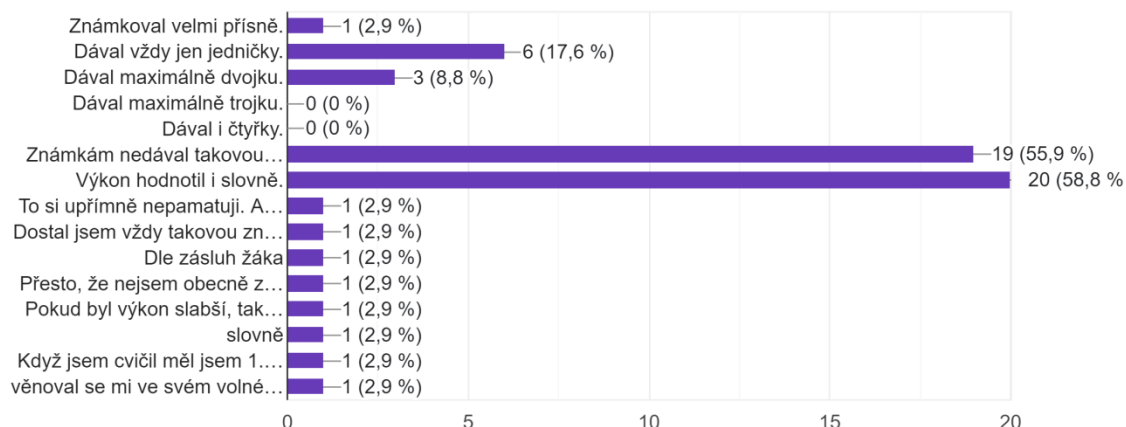
Graf 15

Otázka z grafu č. 9 se týkala těch žáků, které František Kubaň připravoval na konzervatoř. Tito dotazovaní mohli posoudit kvalitu přípravy z profesionálního hlediska, jelikož se z velké části jednalo o budoucí aktivní hráče. Celkově 76,9% ze 13 odpovědí hodnotili tuto přípravu za dostatečnou, zbytek nemohl posoudit nebo ji hodnotil jako ne příliš přínosnou.

Z celkového počtu bylo 88,2% dotazovaných pro odpověď, že je pan učitel dostatečně připravil pro jejich další hudební život, dalších 11,8% bylo pro „spíše ano“, tzn., že zde nebyla negativní odpověď. Žáci tak zpětně hodnotili pozitivně to, že se naučili hrát na hudební nástroj. Nároky na konzervatoři však mohly být pro některé žáky vyšší, než sami předpokládali, a proto předchozí otázku někteří hodnotili negativně.

Jak pan učitel hodnotil Váš výkon na hodině? (i více možností)

34 odpovědí

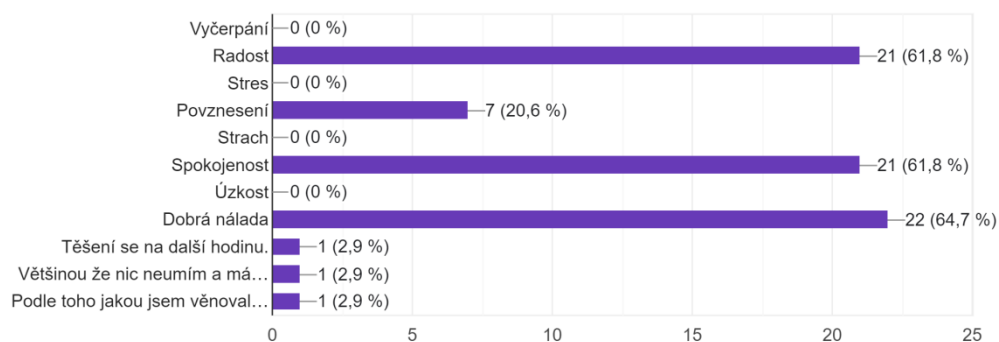

Graf 16

Z hlediska hodnocení výkonu žáka se 20 respondentů vyjádřilo tak, že pan učitel hodnotil výkon i slovně a 19 odpovědělo tak, že známám nedával takovou důležitost. Z toho vyplývá, že známky byly pro Františka Kubaně pouze orientační a daleko více si zakládal na individuálním slovním hodnocení, které dále formovalo dovednosti žáka.

Jaký jste měl/a pocit po skončení hodiny? (i více možností)

34 odpovědí

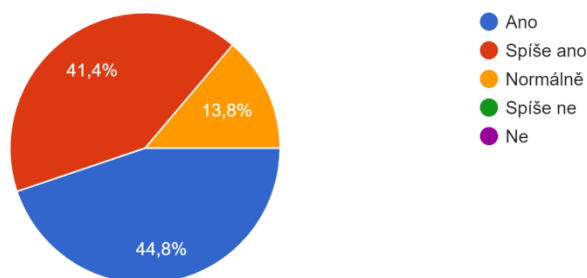
Graf 17

Po skončení hodiny převažovala u žáků dobrá nálada, spokojenost, radost a povznesení. Jeden z respondentů se těšil na další hodinu nebo měl pocit, že nic neumí a má více trénovat. Na dalším se odrazila nálada podle toho, jak dlouhou věnoval přípravu na hodinu.

3.8.2 Hra v orchestru

Otázky v této části dotazníku byly postaveny na podobném principu jako u sólové výuky na hudební nástroj. Celkově se v této části nashromáždilo 29 odpovědí, které byly 100% pozitivní v tom, že je účast v orchestru bavila. Také z toho vyplývá, že 5 dotázaných chodilo pouze na sólovou výuku hudebního nástroje. Otázka, jak se pan učitel při vedení zkoušky choval, je zde uvedena kvůli případnému rozdílu v pedagogickém přístupu se sólovou výukou na hudební nástroj. 23 respondentů však označilo možnost, že se pan učitel choval stejně jako na hodinách sólové výuky, a zbytek označil pozitivní vlastnosti jako přátelsky, trpělivě, pečlivě, systematicky, zodpovědně a nápomocně. Další otázky, týkající se pedagogického přístupu, se svými výsledky velmi blížily první části dotazníku. Po skončení zkoušky nebo koncertu převažovala u žáků dobrá nálada a spokojenost, dále pak radost a povznesení a dva dotazovaní cítili vyčerpání.

Byl/a jste se skladbami, které jste hrál/a spokojen/a?
29 odpovědí

Graf 18

Žáci nevyjádřili nespokojenost s tím, jaké skladby hráli v dechovém orchestru, protože 86,2% byla s výběrem spokojena a 13,8% se vyjádřilo tak, že byli „normálně“ spokojeni. Tato otázka se týká spokojenosti žáků s výběrem repertoáru, a tak se dotýká i jejich motivace.

3.9 Ukázky hodnocení žáků

V této části své diplomové práce se zaměřím na ty otázky dotazníku, jejichž součástí byly doplňující odpovědi žáků. Tyto otázky se týkaly hodnocení osobnosti a pedagogického přístupu pana Františka Kubaně či šlo o slovní doplnění předcházející otázky. Uvedu zde vždy jen několik odpovědí, pozitivně i negativně laděných, a vyberu tak zástupce, kteří jsou nositelem podobné myšlenky vyjádření. K těmto odpovědím vždy přidám vlastní komentář, ve kterém poukážu na určité skutečnosti.

Otázka: *Jste doposud aktivní hráč na nástroj? Pokud ANO, jak a kde?*

Tuto otázku měli respondenti rozvést v případě kladné odpovědi, že se stále aktivně zapojují do hudebního života.

Ukázky odpovědí:

- „*Big band Klatovy, Big band Konzervatoře Plzeň, Pošumavská muzika (taneční a zábavová kapela), výpomoc u dalších kapel (Úhlavanka, Vrchovanka, Solovačka, Orchidea, Strážovská kapela, KT band, Atlas, Taneční orchestr Miroslava Novotného atd.), dříve výpomoc v DJKT (opera Libuše – zájezdy i do Jindřichova Hradce nebo Kutné Hory), Plzeňská filharmonie (Pán prstenů, Vinnetou – zájezdy do Německa a Rakouska, abonentní koncerty – Plzeň Beseda, Praha, Kdyně), účastník jednorázových projektů a kšeftů – komorní orchestry (muzikál Vánoční koleda, Rybova Česká mše vánoční, kapela Sentiment ve velkém obsazení, Koncert učitelů ZUŠ), ochotnické divadlo Těchonice – orchestr, vánoční uskupení, trombonový kvartet – svatby, pietní akty, příležitostní akce, Big bandy (Jazz bez hranic Big band – Duke Ellington Sacred concert, Hop Trop band, Big band KT + Nezmaři, Jazzová dílna s Milanem Svobodou a Milanem Krajíčem) atd.“*
- „*Předchozí kapely: Před nástupem na vojnu to byla jedna plesová sezona u kapely Borovanka, na vojně Posádková vojenská hudba v Českých Budějovicích, po vojně dechová hudba Iglovanka v Českých Budějovicích. A po návratu do rodné vesnice na Klatovsku to byly kapely z Klatovska a Domažlicka a to: Úhlavanka; Klatovští Dragouni;*

Horalka; hostování v kapelách Vrchovanka; Dupalka; Hájenka; Domažličanka; Karlovanka. V současné době Kapela 35. pěšího pluku Foligno z Plzně a nově opět Horalka z Domažlic. To vše jsem odehrál na tenor, baryton a trombon.“

- *„V Ústřední hudbě AČR, učitel na konzervatoři.“*
- *„Ano – trombon, SOČR – Praha a DJKT – Plzeň.“*
- *„Cca 90 vystoupení ročně s kapelou Extra Band revival Plzeň.“*

Z uvedených odpovědí je patrné, že mnoho bývalých i současných žáků jsou nebo byli součástí významných hudebních těles. Ve zmíněných odpovědích jsou uvedeny velké symfonické orchestry i další hudební uskupení jako big bandy, swingové orchestry, jazzové kapely, dechové, taneční a vojenské orchestry. Také menší uskupení jako dechové hudby, kvintety, kvartety nebo plesové kapely. Nechybí ani známé hudební kapely populárního žánru, jako je rock nebo pop. Někteří žáci se stali učiteli na konzervatořích nebo na základních uměleckých školách.

Otázka: *Bavily vás hodiny u pana učitele? Pokud ANO, co vás z hodin bavilo/zaujalo nejvíce?*

Tato doplňující otázka měla za cíl specifikovat to, co žáky na sólových hodinách hudebního nástroje nejvíce zaujalo.

Ukázky odpovědí:

- *„Jeho přátelský, ale zároveň profesionální přístup.“*
- *„Vstřícný přístup, který vedl k tomu, že jsem si hraní natolik oblíbil, že jsem se hudbě rozhodl dále věnovat.“*
- *„Pan učitel je příjemný a zábavný člověk a je radost s ním pracovat, velmi mě bavila například dua s ním.“*
- *„Přátelská a velice neformální atmosféra, trpělivost, se kterou danou záležitost vysvětloval.“*
- *„V době, kdy jsem navštěvoval Lidušku, byl František členem orchestru Plzeňského rozhlasu a fantastickým trombonistou. Miloval jsem, když*

mi něco přehrával a ukazoval, jak se to hraje. Díky němu byl pro mě trombón nástroj číslo jedna.“

- *„Neskutečně přátelský přístup, nestrojená výuka založená především na obrovských zkušenostech, pozitivní nálada, možnost zahrát si nejen s panem učitelem, ale i s dalšími kamarády (zkrátka naprostý opak přístupu "sedím za stolem a vyučuju"), obrovská podpora a motivace.“*

Vybrané odpovědi shrnují přístup pana učitele k žákovi jako přátelský, vstřícný, trpělivý, ohleduplný a individuální. Je zmíněno také to, že František Kubaň přehrával z notového zápisu a zároveň tedy ukazoval žákovi, jak se má daná část hrát na trombón. Z této názorně – demonstrační metody vyplývá, že sloužila žákům nejen jako ukázka problematiky hraní, ale zároveň i jako motivace pro další zlepšování v automatizaci trombónové techniky. Svě žáky dále motivoval svým přátelským přístupem, skupinovou výukou, ale také výběrem skladeb podle možností dovedností žáka. Mohlo by se také mluvit o určitém respektu k osobnosti učitele z hlediska zkušeností a profesionální angažovanosti v hudební oblasti.

Otázka: Co vás v hodinách nebavilo/bylo nepříjemné?

U této otázky si měli respondenti rozpomenout na cokoliv, co jim případně v hodinách sólové výuky na nástroj nevyhovovalo. Tato otázka měla za úkol zapojit i kritické hodnocení do výsledků dotazníku, aby všechny získané odpovědi neobsahovaly pouze pozitivní zpětnou vazbu.

Ukázky odpovědí:

- *„Nic mě nenapadá.“*
- *„Dohromady nic.“*
- *„Maximálně moje vlastní neschopnost něco zahrát.“*
- *„Styl výuky, výklad látky, osobní příklad.“*
- *„Vždy mi bylo vše příjemné.“*
- *„Když jsem neuměl skladbu.“*
- *„Nikdy snad krom mého nátisku nic.“*
- *„Občasné zdržování skrz telefonáty.“*

Odpovědi na tuto otázku měly z drtivé většiny takové vyznění, že si žák není vědom něčeho, co by mu ve výuce bylo nepříjemné. Sebekritičtí jedinci uvedli, že důvodem nespokojenosti je jejich vlastní nepřipravenost na výukovou hodinu nebo nedostatek pravidelného cvičení. Jediné lehce negativní odpovědi se týkaly přerušování výuky z důvodu telefonátů pana učitele nebo jeho styl výuky. U druhého zmíněného případu se buďto opravdu může jednat o respondenta, kterému nevyhovovalo vedení hodiny a vysvětlování teorie, nebo se může jednat o špatné porozumění zadané otázky. Dotyčný pak mohl pochopit otázku v pozitivním slova smyslu. Není však vyloučené, že některým žákům nemusel přístup pana učitele plně vyhovovat, což je z pedagogického hlediska naprosto běžná záležitost.

Otázka:*Jak probíhaly vaše vyučovací hodiny? Věnovali jste se pouze hudebním cvičením, přednesům, etudám, nebo jste probírali i hudební život, osobní zkušenosti, jiné postřehy atd.?*

Tato otázka měla zahrnout nejen popis průběhu hodiny, ale především aktivity, které se odehrávaly vedle tohoto hlavního výukového procesu. Právě tyto aspekty pomohou lépe vystihnout osobnost učitele.

Ukázky odpovědí:

- *„Rozehrání, stupnice, akordy, přehrání etud a přehrání etud na další hodinu, přednes nebo nějaké písničky s klavírem, v průběhu celé hodiny si povídáme jak o osobních, tak hudebních věcech, dokáže být jak učitel, tak velmi dobrý parťák jak na hodině, tak mimo školu.“*
- *„Probírali jsme i vše, na co přišla řeč. Ideálně ve chvílích, kdy mi něco nešlo, nebo už nestačil nátisk. Dali jsme si pauzu, popovídali a pak pokračovali dál.“*
- *„Rozhovor o tom, co se událo v minulém týdnu. Perličky z hraní, rozehrání, stupnice, akordy, etudy nebo dueta, přednes.“*
- *„To se samozřejmě měnilo s věkem. Čím jsem byl starší, tím déle jsme se znali a víc spolu zažili a téma rozhovorů pak samozřejmě nebylo pouze o hudbě.“*
- *„Seznamoval i s hudebním životem města a společnosti.“*
- *„Všechno zmíněné. Hodně jsme se zabývali tím, abych byl použitelný pro hraní v DOM, tedy v praxi.“*

- *„I hudební život, osobní zkušenosti a mnoho jiného. Přístup pana učitele Kubaně sám hodně často aplikuji v profesním životě, což následně nejednou přineslo úspěch.“*

Struktura sólové výuky na hudební nástroj obsahovala prvotní rozehrání, hraní stupnic a akordů spolu s klavírem. Další náplní hodiny bylo hraní různých cvičení a etud spolu s přednesovými skladbami. Bylo zmíněno také hraní duet, kdy pan učitel hrál společně se žáky konkrétní skladbu, což zároveň zahrnovalo aplikaci výukových metod předvádění a napodobování, jak jsem již zmínil v kapitole 2. Součástí výuky často bývala, vedle učebního procesu, i konverzace se žákem. Tato konverzace se týkala osobních zážitků, hudebních zkušeností nebo postřehů z hudebního života jak ze strany učitele, tak ze strany žáka. Respondenti ocenili jejich přípravu do dechového orchestru, která byla jedním z cílů výuky. Osobní i profesní přístup pana učitele byl inspirací pro další žáky, kteří jej uplatnili ve svých různých pracovních oborech.

Otázka: *Co jste chtěl/a nebo co byste chtěl/a na hodinách pana učitele Františka Kubaně změnit?*

Respondenti mohli u této otázky uvést své nápady, jak by mohli výuku vylepšit nebo změnit její průběh. Tato otázka současně nabízela další možnost se případně negativně vyjádřit k pedagogickému přístupu pana učitele.

Ukázky odpovědí:

- *„Nic!“*
- *„Nic mě nenapadá.“*
- *„Hlavně NEMĚNIT.“*
- *„Klidně by mohly být delší.“*
- *„Délku této hodiny, vždycky to hrozně rychle uteklo...“*
- *„Nic, vede hodinu dobře.“*
- *„Hra na saxofon, ale ten neučil.“*

Z vybraných příkladů odpovědí je zřejmé, že vyplňující nechtěli měnit průběh výuky, její strukturu, obsah, ani hrané cvičení a další repertoár. Z hlediska otevřenosti této otázky mohli také napsat určité výtky i poznámky k osobnosti pana učitele. Jedinou trochu odlišnou poznámkou bylo postesknutí si po nemožnosti delší výukové hodiny nebo nad nemožností u pana učitele hrát na jiný hudební nástroj než vyučoval.

Otázka: *Bavila vás účast v orchestru u pana učitele Františka Kubaně? Pokud ANO, co vás ze zkoušek bavilo/zaujalo nejvíce?*

Vyplňující respondenti měli v této otázce uvést, co je nejvíce oslovilo v průběhu jejich účasti v dechovém orchestru. Vybral jsem takové odpovědi, které by se mohly týkat vlivu pana učitele včetně jeho osobnosti a přístupu k žákům.

Ukázky odpovědí:

- „*Atmosféra a líbivé skladby.*“
- „*Smysl pro humor, chuť pracovat, dobrá nálada.*“
- „*Uvolněná atmosféra a přátelství v kolektivu.*“
- „*To, že jako hráč jsem nasbíral mnoho muzikantských zkušeností, bezva kamarády a přátele, a hlavně se hrály skladby, které hrály i jiné kapely.*“
- „*Rozmanitost repertoáru, přátelský přístup, důsledná práce.*“
- „*Přístup pana učitele, hraní s partou kamarádů, repertoár.*“
- „*Kolektiv, vedení orchestru, repertoár.*“
- „*Přátelský kolektiv a zároveň preciznost práce...*“
- „*Zdokonalování se v souborové hře.*“

Vedení dechového orchestru (DOM/KuFr) je další součástí pedagogické práce pana učitele Františka Kubaně. Respondenti si hlavně při zkouškách váží jeho důsledné práce a preciznosti, se kterou přistupuje k jejímu vedení. Vyzdvihují také pohodovou a příjemnou atmosféru, která na ně působí nejen motivačně, ale díky ní se například nebojí hrát, a ztrácí tak svůj stud. Výběr hraného repertoáru hodnotí jako uspokojivý a chválí si jej. Jsou si vědomi také toho, že se díky své účasti v dechovém orchestru ve svých hráčských dovednostech znatelně zlepšili. K tomuto progresu a motivaci pomáhá také celkový kolektiv,

ve kterém si našli své přátele a kamarády, se kterými se zúčastnili všech koncertů, zájezdů a dalších vystoupení.

Otázka: *Co jste chtěl/a nebo co byste chtěl/a na zkouškách orchestru změnit?*

K této otázce vyberu takové odpovědi, které se týkají chtěných změn k průběhu zkoušky orchestru. Jedná se tak o další otázku, která měla přinést návrhy i ohledně zlepšení pedagogického přístupu. Ostatní odpovědi obsahovaly především stížnosti na chování lidí v kolektivu. Toto chování může být z části regulováno vedoucím učitelem, ovšem osobnost hráče na nástroj, který je právě v tu dobu součástí orchestru, stejně tak jako momentální složení kolektivu hráčů, se ovlivnit nedá. V případě, že by jeden hráč dlouhodobě působil problémy v orchestru, je možnost jej vyloučit.

Ukázky odpovědí:

- *„Občas bych změnil napjatou atmosféru, když je na zkoušce málo lidí, a pan Kubaň je zklamáný.“*
- *„Včas začínat, neladit na konci zkoušky, trošku přísněji přistupovat k hráčům, kteří na zkoušky nechodí.“*
- *„Nic. Pokud by potřebovalo něco změnit, tak by to pan učitel určitě změnil.“*

Návrh na změnu spočíval v přesném začátku zkoušky a k přísnějšímu přístupu k těm hráčům, kteří na tyto zkoušky nechodí. František Kubaň ladí nástroje na začátku i v průběhu zkoušky, ale někdy se ovšem tato činnost může posunout až na konec zkoušky, což je vnímáno některými již jako zbytečná záležitost. Odpovědi také působí tím dojmem, že členové orchestru nechtějí pana učitele určitým způsobem zklamat, proto by mu rádi dopřáli ukázněnější a zodpovědnější přístup od hráčů. V ostatních i nezmíněných odpovědích je uvedeno, že by vyplňující nechtěli nic měnit a veškeré kroky ve vedení zkoušky plně respektují.

Otázka: *Sem prosím napište, cokoliv byste chtěl/a dodat k osobnosti pana učitele Františka Kubaně.*

Poslední otázka v dotazníku měla sloužit pro otevřené odpovědi, které se týkají čehokoliv, co by bývalí i současní žáci chtěli dodat k osobnosti a přístupu pana učitele. Tato

otázka byla také k dispozici pro případné myšlenky, které vyplňující nemohli vyjádřit u předchozích otázek. K těmto odpovědím nebudu přidávat svůj vlastní komentář, protože vyjádření respondentů je vystihující i bez dalších případných poznámek.

Ukázky odpovědí:

- *„Pro mě osobně je člověkem, díky kterému jsem se začal věnovat hudbě. Dokonce si troufnu říct, že je jako můj „hudební táta“. Je na něm vidět neskutečná zkušenost, zodpovědnost a v jeho věku stále chuť s orchestrem pracovat na něčem novém a zároveň se snažit vyjít všem vstříc.“*
- *„Fanda je člověk na svém místě, velice si vážím toho, že jsem pod jeho vedením mohl hrát a dospívat a že mě krom jiného naučil, že bubeník není sólista kapely. Stačí si poslechnout, na jaké úrovni KUFR léta hraje, a není třeba nic dodávat. Díky, díky...“*
- *„Pan učitel František KUBAŇ je osobnost, která si zaslouží obrovský obdiv, pokoru a hlavně úctu. A město Klatovy, ve spolupráci se ZUŠ, by mu mělo nechat udělat ještě za jeho života sochu na památku jako obrovské poděkování za to, jaké kvalitní žáky vychoval, vychovává a do budoucna, dále Pán Bůh zdraví, vychovávat bude, a jak KUFR pod jeho vedením vzorně reprezentuje nejen město Klatovy, ale hlavně ZUŠ Josefa Kličky v Klatovech.“*
- *„Díky Frantovi jsem se naučil mít rád hudbu a s radostí jí dělat.“*
- *„Nejupřímnější, nejslušnější a mnoho dalšího pozitivního. Je to neskutečný člověk. Neznám nikoho jiného, kdo by byl tak správný.“*
- *„Dal výtečné základy pro moji další hudební činnost ve vojenské hudbě Hradec Králové.“*
- *„Pan učitel Kubaň mě ke hře na tubu přivedl omylem. Děkuji mu za vytrvalost a odhodlání při snaze ze mě, stejně jako ze stovek dalších, vychovat dobrého muzikanta, nebo alespoň ne úplné dřevo s dobrým vztahem k hudbě.“*
- *„Franta Kubaň je pro mě člověk, bez kterého si těžko dovedu představit, že bych někdy hrál a snažil se chovat k hudbě, kapelám a kolegům pokorně. Frantova příprava (nejen bezpochyby odborná), ale neméně důležité lidská, mi umožnila se za celou mou amatérskou ("jen tak se ZUŠkou") kariéru účastnit celé řady velmi zajímavých akcí, hrát či spolupracovat s celou řadou i*

profesionálů, projít nespočtem hudebních těles ("od vejkopu až po Hálu"), projet půl Evropy. Umožnila mi zkrátka žít ony dva životy – ten "běžný" a ten "muzikantský" se vším, co k tomu patří. Franta nezanechal otisk jen ve mně, ale i v celé mé rodině. "

- *„Pana Kubaně si velmi vážím a jsem velmi rád, že jsem měl možnost se hře na hudební nástroj učit právě u něj. Dnes se již několik let příležitostně setkáváme v hudební praxi, v dechových kapelách, v trombonovém kvartetu apod. Toto je podle mého názoru nejlepší reklama jeho kvalitně odvedené práce, když se "na kšeftě" sejde učitel s žákem. Navíc, nutno podotknout, tato reklama platí i u velkého počtu mých kolegů a kamarádů z muzikantské branže, z nichž poměrně velký počet zaměřil i na profesionální dráhu. "*
- *„Pan učitel Kubaň je skvělý člověk, který vždy dokázal naslouchat svým studentům a hráčům. Díky tomu je dokázal posunout v hraní dál, než by oni sami dovedli. "*
- *„Znám jej od svých 8 let. Pamatuji poslední První máj s DOM po boku vojenské kapely. První zájezdy do zahraničí a celý přerod repertoáru z klasické dechovky na filmový a taneční. Pod jeho vedením jsem hrál 19 let. Prožíval jsem s ním jeho rozvod, stěhování, všechny radosti i strasti a on se mnou také. Byl můj druhý táta. Měl na mě velký a kladný vliv. Za to mu patří můj velký dík. Věnoval hudbě a dětem celý svůj život a věřím, že toho nelituje. Má zážitků jako málokdo. Jsem moc rád, že tvoří součást mého života. "*
- *„Pan učitel je prototypem skvělého učitele s přátelským, kolegiálním přístupem a je radost s ním pracovat. A to, že za ním chodí i žáci, kteří už přešli na konzervatoř, to kolik lidí rádo a pravidelně chodí do KUFru, je nejlepší vizitkou Pana učitele Kubaně! Je mi ctí s ním spolupracovat! "*
- *„Z hodin pana Franty Kubaně vycházím dodnes. Jeho pozitivní energie a přátelské vystupování je nezapomenutelné. "*

Otázky z dotazníku, které zde nebyly uvedeny, obsahovaly buďto jen pár nerelevantních odpovědí, ze kterých se nedaly vyvodit celkové závěry, nebo se tyto odpovědi ani vzdáleně netýkaly pedagogického přístupu a osobnosti pana učitele.

3.10 Ověření stanovených hypotéz

- 1) Domnívám se, že František Kubaň při své pedagogické práci nejčastěji používá metody názorně – demonstrační, konkrétně předvádění a pozorování. Z dovednostně – praktických metod je to napodobování.

Tato hypotéza se potvrdila. Z odpovědí na otázky „Na jaký nástroj vás pan učitel během hodiny doprovázel?“, „Hrál s vámi všechna cvičení během celé vyučovací hodiny?“ a „Předváděl vám pan učitel, jak hrát složitá místa ve cvičeních?“ vyplývá, že pan učitel František Kubaň využíval metody předvádění a napodobování, jelikož bývají nedílnou součástí jeho vyučovací hodiny. Podobné metody využívá i při vedení dechového orchestru, kde jsou zahrnuty v rámci dělených zkoušek. V tomto případě se jedná o práci ve skupině.

- 2) Domnívám se, že má František Kubaň ke všem svým žákům vřelý a přátelský přístup, který je podpořen jeho systematičností. Domnívám se, že nebude mnoho negativních reakcí ze stran žáků.

Tato hypotéza se potvrdila. Z mnoha vybraných otázek, které se zaměřují na charakterové vlastnosti pana učitele, převažují pozitivní odpovědi, které jsou ještě rozvinuty do podrobnějšího popisu, který vypovídá o tom, že u žáků zanechal dlouhotrvající pocit.

- 3) Domnívám se, že příčinou úspěšnosti Františkovi pedagogické práce je jeho způsob přístupu k žákům, jeho charakterové vlastnosti a vhodně využitě výukové metody.

Tato hypotéza se potvrdila. Vyplývá to z individuálních výpovědí jednotlivých účastníků, kteří vyplnili dotazník. Zejména v poslední části, ve které mohou rozepsat své celkové postřehy k tomuto tématu.

3.11 Shrnutí

Ze všech odpovědí, které byly v dotazníku zodpovězeny, vyplývá to, že pedagogický přístup pana učitele Františka Kubaně odpovídá individuálním potřebám žáků. Při sólové výuce na hudební nástroj využívá názorně – demonstračních a dovednostně – praktických výukových metod, které byly potvrzeny také ve stanovené hypotéze. Tento přístup se nemění

ani v případě dechového orchestru, jemuž je věnována dotazníková část, obsahuje podobné ne-li stejné odpovědi, které byly zodpovězeny v části věnující se sólové výuce hry na hudební nástroj. Úspěšnost pedagogických metod nezávisí pouze na způsobu jejich provedení, ale také na povahových vlastnostech a charakterových rysech pana učitele. Využívá lidský přístup, ale zároveň uplatňuje přiměřené nároky na výuku nástroje bez větších úlev. Z hlediska odpovědí jsou tyto vlastnosti velmi pozitivní s prakticky nulovou negativní zpětnou vazbou. Tyto výsledky mohou být částečně ovlivněny pozitivními vzpomínkami na minulost, ale také např. obavou z toho, že by výsledky mohly být prezentovány přímo Františku Kubaňovi, který by tak mohl být nespokojen z nepříznivé zpětné vazby. Přesto se však pár negativních poznatků v dotazníku objevilo, nejednalo se však o zásadní výtky, které by narušovaly teorii úspěšného pedagogického progresu. Z četnosti a způsobu vyjádření odpovědí však stále nabývám dojmu, že se jednalo o naprosto upřímné reakce, které se odrazily i v celkovém konečném hodnocení.

Tímto způsobem se potvrdila druhá i třetí stanovená hypotéza. Celkově tedy z celého průzkumu vyplývá, že vhodná kombinace výukových metod spolu s pozitivním, chápajícím a vřelým přístupem k žákovi a osobností pana učitele je hlavním základem úspěšnosti jeho pedagogické práce.

Závěr

Během zpracovávání této diplomové práce jsem měl možnost detailněji nahlédnout do způsobů výuky. Současně jsem si obohatil i svoje znalosti v oblasti používání různých výukových metod, které se mohou velmi hodit pro případné budoucí povolání. Rád jsem rozšiřoval témata, která byla zmíněna v předchozí bakalářské práci, tak abych na ně mohl nahlížet v rámci pedagogických kritérií.

Během zjišťování kontaktů na potenciaální respondenty si mohl František Kubaň zároveň popovídat se svými bývalými žáky, se kterými se neviděl velmi dlouhou dobu. Tato počáteční fáze výzkumu byla tedy přínosná i v tomto ohledu. Velmi mě zaujala ochota všech oslovených respondentů k tomu, aby dotazník vyplnili, stejně tak jako jejich zájem o výsledek výzkumu. Byl jsem velmi překvapen, když se mé stanovené hypotézy potvrdily a mohly tak utvořit obrázek o tom, proč je František Kubaň tak úspěšným pedagogem. Výsledek výzkumu ukázal, že je tato úspěšnost, s největší pravděpodobností, dána vhodnou kombinací používaných výukových metod spolu s charakterovými vlastnostmi a celkovým přístupem k žákovi.

Tato diplomová práce byla pro mě velkým přínosem především v tom, že jsem mohl popsat využívané metody, zjistit názor na osobnost pana učitele ze stran žáků a odpovědět tak na otázku, na kterou se ptalo mnoho generací bývalých i současných žáků.

Resumé

Diplomová práce se zaměřuje na výukové metody, zejména na ty, které ve své pedagogické práci využívá pan učitel František Kubaň. V úvodní teoretické části jsou vybrány výukové metody, které se používají na základních uměleckých školách a následuje popis sólové výuky na hudební nástroj s očekávanými výstupy v RVP pro tyto školy. Další část je věnována metodám uplatňovaným při vedení dechového orchestru a také rozdílům v přístupu na německé umělecké škole.

Praktická část je věnována výzkumu, který zjišťuje celkovou úspěšnost pedagogického působení. Kapitola obsahuje všechny okolnosti vzniku online dotazníku, popisuje jeho průběh a strukturu a dále se věnuje podrobnému zpracování odpovědí všech oslovených respondentů. Tuto kapitolu zakončují potvrzené stanovené hypotézy a celkový shrnutí výsledků výzkumu.

Summary

The thesis focuses on teaching methods, especially those used by the teacher František Kubaň in his pedagogical work. In the initial theoretical part, teaching methods used in primary art schools are selected and followed by a description of solo instrument teaching with expected outcomes in the RVP for these schools. The next section is devoted to the methods applied in wind orchestra conducting as well as the differences in approach in German art schools.

The practical part is devoted to research that ascertains the overall success of the pedagogical practice. The chapter includes all the circumstances of the creation of the online questionnaire, describes its process and structure, and goes on to detail the responses of all respondents. This chapter concludes with the confirmed stated hypotheses and an overall summary of the research findings.

Seznam zdrojů

Publikace

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. 1. vyd. Brno: Paido, 2003, 219 s. ISBN 80-731-5039-5.

MOJŽÍŠEK, Lubomír. *Vyučovací metody*. 2. vyd. Praha: SPN, 1985.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. a kol. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-722-8.

Internetové zdroje

PROJEKTY.OSU.CZ/PROJECTS.OSU.EU [online]. Copyright ©n [cit. 28.10.2022]. Dostupné z: <https://projekty.osu.cz/svp/opory/pdf-cervenkova-vyukove-metody-a-organizace-vyucovani.pdf>,

Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 15.04.2023]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-umelecke-vzdelavani>

Seznam obrázků

Obrázek 19 – Ukázka hraných stupnic

Stupnice a intervaly pro baryton – sbírka

Obrázek 20 – Schéma snížcových poloh (trombon)

HEJDA, Miloslav. *Přípravná škola hry na snížcový tenorový pozoun*. 5. dopl. vyd. Praha: Supraphon, 1982.

Obrázek 21 – Ukázka cvičení s vypsány mi hmaty (baskřídllovka)

KIETZER, Robert. *Tenorhorn Schule*. Jul. Heinn Zimmermann, Leipzig und Berlin, 1959.

Obrázek 22 – Ukázka jednoduché etudy pro trombon

TANNER P., WEBER F. *Trombone Student (Student Instrumental Course, Level One – Elementary)*. BELWIN, Inc. 1969.

Obrázek 23 – Ukázka dueta pro trombon a baskřídllovku (trumpetu)

FERSTL Herbert. *DUO Album for Trumpet and Trombone*. Tezak Edition Musikverlag Georg Bauer KG. 2002.